

Ім'я користувача:
Моца Андрій Андрійович

ID перевірки:
1007705730

Дата перевірки:
04.05.2021 20:51:34 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet

Дата звіту:
04.05.2021 21:05:00 EEST

ID користувача:
100006701

Назва документа: **НИКОНОРОВА НІНА**

Кількість сторінок: **66** Кількість слів: **17894** Кількість символів: **136812** Розмір файлу: **1.42 MB** ID файлу: **1007810766**

6.84% Схожість

Найбільша схожість: **0.64%** з Інтернет-джерелом (<https://vechirniy.kyiv.ua/news/34324>)

6.84% Джерела з Інтернету

66

Сторінка 68

Пошук збігів з Бібліотекою не проводився

13.6% Цитат

Цитати

96

Сторінка 69

Посилання

1

Сторінка 74

0.04% Вилучень

Деякі джерела вилучено автоматично (фільтри вилучення: кількість знайдених слів є меншою за **8 слів** та **0%**)

0.04% Вилучення з Інтернету

8

Сторінка 75

Немає вилучених бібліотечних джерел

Модифікації

Виявлено модифікації тексту. Детальна інформація доступна в онлайн-звіті.

Замінені символи

24

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра філології

Реєстраційний № _____

Кваліфікаційна робота
МОВА СУЧАСНОЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ
НИКОНОВА НІНА ОЛЕКСІЇВНА

Студентка II курсу

Освітня програма: спеціальності «035 «Філологія
(Українська мова і література)»
галузі знань 03 Гуманітарні науки

Ступінь вищої освіти: магістр

Тема затверджена Вченою радою ЗУІ

Протокол № 7 /27 жовтня 2020 року

Науковий керівник: **Кравець Лариса Вікторівна**
професор, доктор філологічних наук, професор кафедри філології

Завідувач кафедри: **Берегасі Аніко Ференцівна**
габілітований доктор, професор

Робота захищена на оцінку _____, «___» _____ 202_ року

Протокол № _____ / 201_

Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці ІІ

Кафедра філології

Кваліфікаційна робота
МОВА СУЧАСНОЇ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ
Ступінь вищої освіти: магістр

Виконала: студентка ІІ курсу

Ніконорова Ніна Олексіївна

Освітня програма : 035 «Філологія» «Українська мова та література»

Науковий керівник: **Кравець Лариса Вікторівна**
професор, доктор філологічних наук, професор кафедри філології

Рецензент: **Цівун Наталія Миколаївна**
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри стилістики української мови
НПУ імені М.П.Драгоманова

Берегове
2021

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЗМІ.....	7
1.1. Публіцистичний стиль як один із функціональних стилів української мови	7
1.2. Поняття «медіатексту» в українській лінгвістиці	10
1.3. Основні ознаки мови ЗМІ	15
1.4. Поняття «експресивності» в сучасному мовознавстві	18
1.5. Експресивність на словотвірному рівні.....	19
1.6. Експресивний синтаксис.....	21
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ.....	24
2.1. Методологія як основа наукового дослідження	24
2.2. Головні наукові парадигми	28
2.3. Мовознавчі методи дослідження.....	30
Висновки до розділу 2	31
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА МАСМЕДІЙНА ЛЕКСИКА В МОВІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ.....	33
3.1. Терміни культурно-мистецької сфери в мові закарпатської преси.....	33
3.2. Діалектизми в медіатекстах у мові закарпатської преси	42
3.3. Експресивні словотвірні засоби в мові закарпатської преси	44
3.4. Експресивний синтаксис у мові закарпатської преси	47
Висновки до розділу 3	50
ВИСНОВКИ.....	51
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	56

ВСТУП

Актуальність теми. В останні десятиліття активно розвивається наука, техніка й культура, тому чималий вплив на світогляд людей мають ЗМІ. Основною їх функцією є інформативність, тому вчені почали досліджувати мову повідомлень та їх вплив. У сучасній лінгвістичній науці пресу відносять до публіцистичного стилю.

По-перше, варто наголосити на тому, що існує безліч типологій стилів. Зокрема цим питанням займалися такі вчені: І. Білодід [52; 76], І. Чередниченко [88], Д. Шмельов [92] та ін. Це пов'язано з тим, що лінгвісти у свої класифікації вкладають неоднакові принципи, на основі яких створюють типології. Як наслідок, мовознавці виокремлюють різну кількість стилів та неоднакове їх найменування. Однак публіцистичний стиль виділяються всіма мовознавцями, хоча може відрізнятися термінологія.

По-друге, поняття публіцистичного стилю і його класифікації досліджували відомі мовознавці, наприклад, Т. Коць [38; 39], І. Білодід [52; 76], О. Стишов [73; 74; 75] та ін. До цього часу існують суперечки стосовно понять «публіцистичний стиль» та «мова преси». Окремі вчені наголошують на тому, що терміни не є тотожними, зокрема так вважає С. Єрмолов [25]. Публіцистичний стиль має свої особливості на різних рівнях мови, що вирізняє його з-поміж інших. Однак виокремити жанри чи його підстили складно, оскільки вони можуть входити до інших стилів.

Основним поняттям публіцистики є медіатекст. Потрібно звернути увагу на те, що цей термін у мовознавстві з'явився у 90-х роках ХХ ст. Оскільки поняття є відносно молодим, то на сучасному етапі розвитку мови нема одностайної думки щодо того, що під цим терміном потрібно розуміти і його характерні особливості. Однак для його визначення необхідно розуміти, що означає текст. Це поняття також викликає суперечки. Причиною є те, що мовознавці вкладають різне значення. Одні є вузькими, а інші – ширшими. Всі ці тлумачення мають право на існування. Активно вивчають це питання Т. Добросклонська [22], М. Казак [29], Г. Мельник [50], Н. Чичеріна [89] та ін. У лінгвістичній науці велику увагу приділяють також класифікації медіатекстів. Універсальної типології нема. Оскільки вчені за основу беруть різні принципи. Відповідно до цього у межах груп виділяють жанри, які також відрізняються між собою. Не всі мовознавці деталізують класифікації, тому це є невіршеним питанням.

Лексичний склад української мови є надзвичайно багатим. Мовознавці активно його досліджують з погляду активності і пасивності. Останні два поняття залежать від певних процесів, що відбуваються у суспільстві. Однак вчені не можуть конкретно їх виділити. Це спричиняє проблему класифікацій лексики з погляду активності та

пасивності. Оскільки мовознавці вкладають різне поняття, тому типології різняться між собою. Найбільшу увагу цьому приділив І. Білодід [52; 76].

У мовах ЗМІ лексичний фонд досліджували Д. Баранник [5], М. Навальна [55], Д. Мазурик [45], С. Федорець [83] та ін. Вчені вказують на те, що зміни у мові впливають на всі стилі, зокрема і на публіцистику. Найбільше вони відбуваються на лексичному рівні. Їх дослідженню велику увагу приділила Н. Навальна [55]. Дослідниця вивчала терміни, що вже існують та ті, що появилися. Вона створила чимало класифікацій та працювала з останніми змінами в мові. Однак все ще є чимало питань стосовно лексики ЗМІ.

Вплив на людей здійснюється не тільки самими словами, а й засобами експресивності. Варто наголосити на тому, що нині нема одностайної думки щодо поняття експресивності. Це спричинено тим, що вчені не завжди розмежовують терміни «експресії» та «експресивності». Оскільки вкладають у них різне розуміння. Вони не є тотожними, але однаково є важливими. Мовознавці вказують на те, що експресивність є властивістю. Надалі думки розходяться, бо не можуть вказати конкретного призначення та на основі чого виникає. На сучасному етапі цим питанням займаються такі науковці: С. Єрмоленко [25], Л. Мацько [48], Г. Колесник [34] та ін., а широку класифікацію засобів експресивності було вивчено В. Чабаненком [86, 87].

Чимало праць присвячено лексиці української мови, стилям, зокрема публіцистичному. Мовознавці активно вивчають мову преси в загальному, тобто, не виділяючи окремі регіони України. Однак мова закарпатської преси мало вивчене, що і зумовлює актуальність обраної теми магістерської роботи.

Мета роботи полягає у цілісному і системному вивченні мови газет Закарпаття.

Поставлена мета зумовила необхідність розв'язати такі **завдання**:

- 1) охарактеризувати публіцистичний стиль;
- 2) дослідити поняття «медіатексту»;
- 3) розглянути лексику з точки зору активності та пасивності, зокрема у мові преси;
- 4) проаналізувати поняття «експресивності»;
- 5) охарактеризувати засоби експресивізації (на словотвірному та синтаксичному рівнях);
- 6) розглянути поняття «методи» та «методологію»;
- 7) описати методологію нашого дослідження;

- 8) дослідити терміни культурно-мистецької сфери на прикладі газет «РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля», «Новини Закарпаття. Культура», «День»;
- 9) виокремити діалектизми у досліджуваних газетах;
- 10) виділити словотворчі та синтаксичні експресеми у газетах «РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля», «Новини Закарпаття. Культура», «День».

Об'єкт дослідження – мова ЗМІ Закарпаття

Предмет дослідження – лексика з погляду активності та пасивності на прикладі газет Закарпаття.

Теоретико-методологічною основою магістерської роботи є праці І. Білодіда, О. Стишова, М. Навальної, В. Чабаненко. При аналізі матеріалу було використано такі методи: описовий (характеристика публіцистичного стилю, медіатексту, мовної експресії), зіставний (порівняння класифікації мовознавців), системний (зв'язки між поняттями).

Наукова новизна магістерської роботи полягає в тому, що вперше об'єктом мовознавчого дослідження є лексика преси Закарпаття з погляду активного і пасивного вживання слів.

Теоретичне значення магістерської роботи полягає у тому, що вона доповнює знання про публіцистичний стиль та мову ЗМІ, розширює знання про лексичний склад у мові газет, узагальнює відомості про дослідження мовознавців стосовно стилів, медіатексту.

Практичне значення магістерської роботи полягає в тому, що фактичний матеріал може бути використаний у мовознавчих студіях для глибшого розкриття мови преси Закарпаття; на заняттях з української мови, зокрема уроків розвитку зв'язного мовлення; під час читання спецкурсів на журналістських факультетах.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів з підрозділами, висновків і списку використаної літератури, який налічує 95 позицій. Загальний обсяг магістерської роботи – 61 сторінок.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСИДИ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЗМІ

1.1. Публіцистичний стиль як один із функціональних стилів української мови

Кожна мова розрізняє певні стилі. Вони використовуються у різних сферах діяльності. Для початку варто зауважити, що стиль за «Енциклопедією української мови» – це «різновид, видозміна літературної мови; манера мовного вираження у різних сферах, умовах, формах (усній і писемній) спілкування; мистецтво слова» [82]. Ключовими словами у цьому визначенні є різновид літературної мови і мовне вираження, тому можна зробити висновок, що кожен стиль має свої мовні засоби, які вирізняють його з-поміж решти. Для того, щоб викоремити будь-який стиль потрібно опиратися на два чинники, зокрема, соціальні (сфери впливу) та лінгвістичні (мовні, тобто їх вираження).

Потрібно звернути увагу на те, що в сучасній лінгвістичній науці існують різні класифікації стилів, оскільки в основу покладено певні положення. Наприклад, В. Виноградов на основі суспільних функцій мови вирізняє наступні стилі [9, с. 6]:

- 1) ужитково-побутовий стиль;
- 2) ужитково-діловий;
- 3) офіційно-документальний;
- 4) науковий;
- 5) публіцистичний;
- 6) художньо-белетристичний.

Мовознавець Д. Шмельов систематизував стилі на основі мети і характеру спілкування [92, с. 75]:

- 1) офіційно-діловий;
- 2) газетно-інформаційний;
- 3) науковий;
- 4) публіцистичний.

Науковець І. Чередниченко вважає, що в основі класифікації функціональних стилів лежать «мовні засоби та способи їх використання» [88, с. 41]:

- 1) мова живого усного загальнонаціонального спілкування;
- 2) офіційно-діловий стиль;
- 3) мова наукової і технічної літератури;
- 4) стилі масової радянської преси та агітаційно-масової публіцистики;
- 5) ораторський стиль;

б) мова художньої літератури та естетико-художньої публіцистики.

У праці «Сучасна українська літературна мова. Стилїстика» за редакцією І. Білодіда стилі виокремлюють на основі комунікативної функції (пізнавально-інформативна, інформативно-пропагандистська, настановно-інформативна, естетично-інформаційна):

- 1) наукового викладу;
- 2) публіцистичний;
- 3) офіційно-діловий;
- 4) художньо-белетристичний [78, с. 19-22].

З вищенаведених класифікацій можна зробити висновок, що науковці виділяють публіцистику в окремий ряд, проте і його різновиди також. Тому у нашій роботі ми використовуємо загальноприйнятту типологію, за якою виділяємо розмовний, публіцистичний, науковий, офіційно-діловий, художній стилі.

За лінгвістичним словником української мови публіцистичний стиль – «один із функціональних стилів літературної мови, який використовується в газетах, суспільно-політичних журналах, на радіо, телебаченні, в документальному кіно» [13, с. 230]. У своїй праці «Нариси української словесності» С. Єрмоленко зазначає, що публіцистичний стиль не потрібно ототожнювати із мовою засобів масової інформації, оскільки перше поняття є значно ширшим, ніж друге [25, с. 306]. З цією думкою варто погодитися, оскільки є різні тексти, які можна віднести до стилю (фелейтон, нариси тощо). У них використовують різні мовні засоби, оскільки в ЗМІ (газети, журнали тощо) мова є уніфікованою і літературною, а в інших жанрах не завжди відповідають нормі.

У сучасній лінгвістичній науці не інсує одностайної думки щодо класифікації жанрів та підстилів публіцистичного стилю. Наприклад, розрізняють такі види [17, с. 53].:

- 1) газетно-публіцистичний (мова газети);
- 2) агітаційний (заклич, листівки, прокламації);
- 3) офіційний політико-ідеологічний (ухвали);
- 4) масово-політичний (виступи на зборах політичного характеру).

Мовознавець І. Білодід виокремлює наступні різновиди публіцистичного стилю і в межах них жанри:

- 1) власне-публіцистичний (повідомлення, хроніки, прокламації, звернення, відкриті листи, передові статті, міжнародні огляди);
- 2) соціально-публіцистичний (літературно-критичні статті, анотації, наукові та літературно-мистецькі огляди);

3) художньо-публіцистичний (нариси, мемуари, листи, фейлетони, гуморески, пародії тощо) [76, с. 196].

Публіцистичний стиль має свої особливості, який вирізняє його з-поміж інших. Їх можна віднайти на всіх рівнях мови [13, с. 230-231]:

1) на лексичному: терміни на позначення суспільно-політичних подій (делегат, держава, мітинг тощо), звороти, які відображають специфіку суспільного життя (передовик, новатор, трудова вахта тощо);

2) на морфологічному: використання різноманітних суфіксів при утворенні слів *-ість, -ство, -цтво, -ення, -ання, -іння* (особливість, підвищення, співробітництво), префіксів *анти-, контр-, нео-, про-* (**про**американський, **анти**фашизм); дієслівні форми наказового способу тощо;

3) на синтаксичному: іменникові словосполучення, риторичні питання та оклики, однорідні члени речення.

Дослідниця Т. Коць стверджує: «Історія вивчення публіцистичного стилю – це парадигма синхронних мовознавчих оцінок динаміки стильової норми, розвитку поняттєвої бази публіцистичного стилю і водночас поетапне відображення часових тенденцій української літературної мови, мовної свідомості українського суспільства» [39, с. 94].

Публіцистичному стилю притаманні і загальномовні ознаки, так і міжстильові й специфічні. Н. Озерова стверджує, що кожен стиль має свою систему норм, які можуть порушуватися або замінюватися частинами, які є типовими для стилю [56, с. 11]. Це спричинено тим, що чіткої межі між стилями нема, тому наведені вище ознаки не завжди будуть притаманні тільки йому. Проте варто зауважити, що публіцистичний стиль має свої функції, основною якою є інформаційна. Оскільки відбувається передача повідомлення до читачів чи глядачів за допомогою певних термінів та спеціальної лексики. Потрібно звернути увагу і на те, що незалежно від використання специфічних слів у текстах чи в мовленні в них наявна експресія. Вона надає інформації переконливості та достовірності. З огляду на це мовознавець О. Пономарів пише: «Об'єктом публіцистичного викладу є явища всіх ділянок життя людини – від картинок побуту до подій історії й світової політики. Тому перед публіцистом завжди стоїть потреба пошуку оптимальних засобів впливу, зокрема пошуків експресії. Адже в публіцистичному творі потрібно не тільки подати інформацію, а й витлумачити її з певних позицій, переконати читача в правильності цих позицій» [72, с. 13].

Таким чином, можна зробити висновок, що публіцистичний стиль мовознавці виокремлюють в окремий ряд. Науковці можуть використовувати різні терміни на його

позначення, проте всі його виділяють. Нема одностайної думки щодо жанрів та підстилів, оскільки вони можуть належати й до інших функціональних стилів.

1.2. Поняття «медіатексту» в українській лінгвістиці

У сучасному світі ЗМІ відіграють важливу роль. Оскільки основною їхньою функцією є інформування суспільства. Для цього журналісти використовують медіатексти. Це визначення з'явилося у 90-х роках ХХ століття. Першими науковцями, які досліджували цей термін є М. Монтгомері, Дж. Фіске, Х. Дженкінс та ін. Перед тим як виокремити медіатекст необхідно окреслити поняття «тексту».

Таким чином, мовознавець Л. Мурзин стверджує наступне: «Текст – це не просто продукт мовної діяльності, а й сам процес створення продукту. Він не існує поза нашою свідомістю, поза процесами породження і сприйняття. Отже, текст за своєю природою динамічний. Це і результат нашої мовної діяльності, і разом із тим сама діяльність» [54, с. 160-169.]. Науковець І. Гальперін пише: «Текст – це твір мовотворного процесу, що характеризується завершеністю, об'єктивністю, існує у вигляді письмового документа; літературно оброблений відповідно до типу цього документа твір, що складається з назви (заголовка) і ряду особливих одиниць (понадфразовою єдністю), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, логічного, стилістичного зв'язку, що має певну цілеспрямованість і прагматичну установку» [12, с. 8]. За словами Г. Колшанського текст – «зв'язок щонайменше двох висловлювань, у яких може завершуватися мінімальний акт спілкування – передача інформації або обмін думками між партнерами» [35, с. 140-145].

Кожен із вищенаведених визначень має право на існування. Оскільки спільним у них є те, що це є результатом мовного процесу і сам процес його створення. Мовознавці також вказують на те, що текст служить для отримання й передачі інформації і він існує у нашій свідомості, тому за своєю суттю він є активним. Одночасно потрібно зазначити, що науковець І. Гальперін вказує на засоби та зв'язки його вираження [12, с. 8].

У лінгвістичній науці нема одностайної думки щодо визначення тексту, так і в медіаіндустрії спірним залишається виокремлення поняття «медіатексту». Наприклад, Алан Белл (один із перших дослідників медіатексту) писав (власний переклад): «Визначення медіатексту є далеким від традиційного уявлення про текст як слово, надруковане чорнилом на аркушах паперу, щоб взяти на себе набагато ширше визначення, що включає вимову, музику, звукові ефекти, зображення тощо. Медіатекст, тоді відображає технологію, яка доступна для їх створення» [95]. Отже, науковець вважає, що медіатекст є ширшим, ніж текст і включає у себе різні аспекти медіа. Проте на сучасному

етапі розвитку медіадискурсу вчені розширили і конкретизували поняття медіатексту. М. Казак зазначає: «Медіатекст – це інтегративний багаторівневий текст, що об'єднує в єдине комунікативно цілі різні семіотичні коди (словесні, невербальні, медіа) та демонструє принципіальну відкритість тексту на змістовно-смісловому, композиційно-структурному й знаковому рівнях, головними характеристиками якого вважає медійність, масовість, інтегративність (полікодовість), відкритість» [29, с. 30-41].

«Медіалінгвістика: словник термінів і понять» подає таке визначення: медіатекст – «поліфункціональна гетерогенна смислова система, яка є продуктом вербалізації когнітивної діяльності індивіда та об'єктом і результатом цілеспрямованого конструювання смислів відповідно до прагматичної орієнтації ЗМІ». У цьому ж словнику зазначено і те, що в медіатексті відбувається взаємодія між текстом і реципієнтом, внаслідок якого формується та інформація, яку він отримав [90, с. 101-102]. Таким чином, відбувається взаємодія двох реальностей: перша – людини, а друга – медіа. Вони впливають та залежать один від одного.

Т. Добросклонська стверджує, що медіатекст – це «об'ємне та багаторівневе явище, яке доповнюється стійкими системними параметрами, які дозволяють описати той чи інший медіатекст з точки зору його особливостей створення, каналів розповсюдження і лінгво-форматних ознак» [22, с. 111].

Таким чином, науковці дійшли спільної думки стосовно того, що текст і медіатекст не потрібно ототожнювати. Оскільки вони є різними й останнє поняття не відноситься до лінгвістичної науки. Варто зауважити й те, що в кожному із визначень говориться про такі компоненти: медійність, масовість, розповсюдженість та об'ємність. Вищезазначені складники не присутні у визначенні поняття «тексту» як лінгвістичної категорії.

Варто зауважити, що терміни «мова преси» і «медіатекст» не є тотожними. Оскільки перше поняття є ширшим. Т. Добросклонська стверджує: «Мова ЗМІ – по-перше, це весь корпус текстів, створених і розповсюджених ЗМІ, по-друге, це стійка внутрішньомовна система, яка характеризується певним набором лінгвостилістичних ознак, по-третє, це особлива знакова система змішаного типу з певним співвідношенням вербальних та аудіовізуальних компонентів, який є специфічним для кожного із засобів масової інформації (преса, радіо, телебачення, інтернет» [22, с. 18-19]. Медіатекст є вужчим терміном, оскільки це взаємодія між текстом і реципієнтом, тому воно входить у поняття мова преси.

У сучасному медіадискурсі відповідно до того, що нема чіткої визначеності щодо медіатексту, тому є безліч його класифікацій.

Науковець Т. Добросклонська за основу своєї типології взяла функціональну-жанрову приналежність медіатекстів [22, с. 113]:

- 1) новини;
- 2) інформаційна аналітика та коментарії;
- 3) текст-нарис;
- 4) реклама.

У своїй праці Г. Мельник класифікує медіатексти відповідно до їхнього впливу на аудиторію:

- 1) масову аудиторію;
- 2) конкретний соціальний інститут / конкретного адресата;
- 3) вимагають безпосередньої реакції (втручання в реальну дійсність);
- 4) взагалі не призначені для впливу (що інформують, нейтральні) [50].

У своїй праці І. Рогозіна за основу класифікації взяла два чинники (екстралінгвальні та лінгвоментальні) і виділила наступні жанри: новинні, аналітичні, критичні, політико-публіцистичні та ін. [60, с. 12].

Науковець Н. Чичеріна за основу типології медіатекстів взяла різні параметри:

- 1) за категорією автора (автори та однолітки);
- 2) створення форми та відтворення (одноваріантне та багатоваріантне);
- 3) за каналами розповсюдження (тексти друкованих ЗМІ, тексти радіо, телебачення, тексти Інтернету);
- 4) функціонально-жанровими особливостями (інформаційні, аналітичні та художньо-публіцистичні та рекламні);
- 5) темами [89, с. 159-166.]

Вищенаведені класифікації мають право на існування, оскільки дослідники в основу своїх типологій брали різні параметри. Кожен із них виходив із того, що вкладав у саме поняття «медіатексту», тому вони відображають його суть. Варто зауважити і те, що жодна із класифікацій не є досконалою, оскільки нема чітких параметрів, за якими треба створювати типологію.

Словниковий склад української мови багатий різноманітними словами. Оскільки лексика знаходиться у постійному русі, то вона є динамічною. Зміни у словниковому складі української мови спричинений різноманітними факторами:

- 1) історичними (зміни епох, війни);
- 2) соціально-економічними;
- 3) політичними;
- 4) суспільними.

Лексика будь-якої мови є динамічною. На думку І. Вихованця, мова – «найбільший духовний скарб, у якому народ виявляє себе творцем, передає нащадкам свій досвід і мудрість, перемоги і славу, культуру і традиції, думи і сподівання» [10, с. 5].

Науковець має на увазі те, що лексика постійно змінюється та оновлюється, а найшвидше відбувається на лексичному рівні. Це спричинено тим, що одні лексеми, зникають взагалі, а інші – з'являються у мові.

Словниковий склад української мови постійно змінюється, тому супроводжується двома процесами [77, с. 192]:

- 1) поява нових лексем пов'язується з тим, що в суспільстві виникає потреба називати конкретні предмети, суспільні процеси та явища, а також абстрактні поняття, які відносяться до різних сфер життя людини;
- 2) зникнення лексеми, оскільки втрачає актуальність саме поняття, що воно позначає, тобто віддаляється до периферії лексичного складу мови.

Мовознавець М. Кочерган вважає, що зміни у лексичному складі пов'язані із позамовними і внутрішньомовними чинниками [41, с. 225]. Перший пов'язується із тим, що зміни відбуваються в навколишньому середовищі, тобто з'являються нові реалії на позначення техніки, побуту та у сфері культури, політики, суспільного та економічного життя. Відповідно, якщо зникає знаряддя праці, побутові речі чи суспільне явище, то це відображається у мові, оскільки перестає існувати саме слово, що означає цей предмет. Другий чинник пов'язаний із самою мовою. Це виражається у тому, що відбувається певна економія та уніфікація мовних засобів, а також у варіації слів, які побудовані на основі мотивації (різного ступеня), походження і виразності [40, с. 225].

За класифікацією М. Кочергана у лексико-семантичній системі виділяють чотири типи змін [41, с. 225]:

- 1) зникнення слів, що в мові виражається в архаїзмах;
- 2) зникнення значення слів, тобто історизми;
- 3) поява нових слів (неологізми);
- 4) поява нових значень (запозичення).

Загальноприйнятою є класифікація з погляду активності її вживання, тобто активна і пасивна лексики. Лінгвіст І. Білодід останню ділить на дві великі групи [78, с. 230]:

- 1) застарілі слова – це ті, які або вийшли, або виходять із вжитку мови. В основі цього є ряд причин, зокрема, зникає потреба у використанні слова при найменуванні назв предметів, явищ, подій тощо, а також при висловлюванні і передачі думок, емоцій та почутті;

2) нові слова – це ті, які виникли недавно, але не є загальноновживаними або не використовують їх активно

Відповідно до активності вживання І. Білодід створює класифікацію [65, с. 230]:

- 1) звичайні, сучасні;
- 2) застарілі або архаїзми;
- 3) нові або неологізми.

Отже, з вищенаведених класифікацій можна зробити висновок, що всі мають спільні і відмінні риси. В основу типологій закладено активність вживання, проте у двох із них дещо поняття відрізняються. Оскільки М. Кочерган виділяє чотири групи (архаїзми, історизми, неологізми, запозичення), І. Білодід розрізняє три групи (звичайні, застарілі і нові). Варто зауважити, що перший мовознавець ділить застарілу лексику на архаїзми та історизми, а інший, навпаки, об'єднує. Мовознавець М. Кочерган виділяє ще таку окрему групу, як запозичення, а І. Білодід не виокремлює.

Основний шар лексики становлять слова, які з'явилися давно й активно вживаються й тепер. У праці «Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія» за редакцією І. Білодіда за семантичними ознаками виділено 21 тематичну групу слів (назви спорідненості, частин тіла, свійських тварин тощо) [78, с. 211-213]. У цій класифікації виділено ті, лексеми, які активно вживаються, тобто є загальноновживаними. Отже, це ті слова, які є зрозумілими для всіх (незалежно від віку, статусу, соціального стану чи роду діяльності тощо), тобто їх відносять до активної лексики. У вищенаведеній праці виділено також іншу групу слів та її класифікацію, згідної якої в мові існують лексеми, які відносять до того шару лексичного фонду, що знаходиться поза основним ядром:

- 1) вузьковживані слова-терміни (хорей, аберація);
- 2) професіоналізми (болванка, оранка);
- 3) фонетико-морфологічні, лексико-семантичні та етнографічні діалектизми (гура в значенні купа);
- 4) окремі назви предметів побуту, які користуються обмежене коло людей (боа, плахта);
- 5) усі застарілі слова (кріпак, челядь);
- 6) неологізми, які ще не є загальноновживаними (синь, брунькоцвіт);
- 7) емоційні синоніми до стилістично нейтральних літературних слів (говорити – базікати, бубоніти);
- 8) жаргонізми та арготизми (сачкувати, барахло) [78, с. 216-218].

Для кожного із стилів сучасної української літературної характерними є своєрідні лексеми. Проте варто зауважити, що мова розвивається, а межі між стилями часом стираються.

1.3. Основні ознаки мови ЗМІ

Публіцистичний стиль є одним із найдинамічніших стилів. Це пов'язано із тим, що всі процеси, які відіграють важливу роль для людей відображається в засобах масової інформації, тому активну роль в інформуванні суспільства відіграють слова, які використовуються у статтях.

За словами М. Навальної для публіцистичного стилю характерними є дві групи лексем:

- 1) спеціальні публіцистичні терміни (серед яких і газетні);
- 2) широко вживана в засобах масової інформації суспільно-політична лексика і термінологія [55, с. 43].

Публіцистичний стиль репрезентує чимало новацій. Оскільки в ньому відображаються основні зміни у мові. Д. Бараник стверджує, що у підсистемах сучасної української мови відбувається певне нагромадження нових елементів, яке пов'язане із процесами, що відбуваються навколо [5, с. 41].

Через активні зв'язки України із іншими державами відбувається певний обмін в усіх аспектах, зокрема, у мовному. Внаслідок цього до українського лексичного фонду потрапляють запозичення, які в мові виступають неологізмами. Відомий мовознавець Л. Булаховський стверджує, що ці лексеми є «найвиразнішим явищем мовно-літературного розвитку» [6, с. 353]. Варто в цьому випадку наголосити на тому, що чимало таких лексем, які вживалися лише у певній галузі стали актуальними зараз.

На думку М. Навальної, у сучасній пресі такі запозичення можна класифікувати за тематикою:

- 1) світська (адюльтер «подружня невірність»);
- 2) суспільна (антураж «оточення, середовище, навколишня ситуація»);
- 3) економічна (спонсор «юридична або фізична особа, яка надає кошти для проведення різноманітних заходів»);
- 4) юридична (дефолт «невиконання яких-небудь вимог, установлених законом»);
- 5) ринкові відносини (рейдерство «зумисні силові дії з метою перехоплення власності») тощо [55, с. 56].

У сучасному суспільстві надзвичайно динамічно розвивається наука, техніка, культура. Ці процеси впливають на мову, оскільки у ній з'являються нові поняття, тобто терміни. Внаслідок цього такі лексеми потрапляють до загальнономовного вжитку.

Будь-який термін як лексичної одиниці має свої ознаки (спеціальність, обмеженість), які реалізуються лише в межах терміносистем. Внаслідок того, що він виходить із своєї сфери використання відбувається процес детермінологізації, тобто переходить до загальноновживаної лексики [65, с. 12]. Цей процес привернув увагу чималу кількість мовознавців, які активно почали досліджувати це явище, зокрема В. Даниленко [21, с. 17-18], Т. Кияк [32, с. 13-17], І. Кочан [40, с. 34-37].

Варто зауважити, що науковець О. Стишов виокремив декілька тематичних груп термінів:

1) науково-технічні терміни (найбільша група): іміджелогія «наука про особливості та засоби формування позитивного професійного образу індивіда, територіального утворення, корпорації, товару і загальногосподарських сфер; технології самопрезентації»;

2) суспільно-політичні терміни: нашоукраїнець, майданівець, АТО;

3) економічні терміни: векселізація «видача векселя замість реальної платні за борговими зобов'язаннями»;

4) спортивні терміни: снукерист «спортсмен, який професійно займається різновидом гри в більярд»;

5) медичні терміни: каністерапія «терапія, що ґрунтується на використанні собак у лікуванні психічних розладів людини, її фізичних вад і т. ін.»;

6) терміни культурно-мистецької сфери скрапбукінг: «вид рукодільного мистецтва, що полягає у виготовленні та оформленні сімейних або особистих фотоальбомів»;

7) терміни сфери туризму (екотуризм) [75, с. 102-105].

Отже, вищенаведена класифікація доводить те, що у ЗМІ відбувається певне оновлення мови і стирається межі між стилями. Оскільки терміни із одного стилю переходять в інший та деякі з них стають загальновідомими. Тому Л. Туровська стверджує: «Преса завжди була і залишається середовищем активного функціонування термінологічної лексики, оскільки на її сторінках висвітлюються найрізноманітніші проблеми суспільного життя. До того ж мові засобів масової інформації властива широта залучення термінолексики різних галузей знань, що пов'язано з різноманітним діапазоном статей» [81, с. 36].

Для мови преси характерним є вживання розмовної лексики. Вона досить активно вживається, оскільки є зрозумілою та входить до літературної мови. В основному цей вид лексики використовується у повсякденному житті, у спілкуванні, у мові героїв літературних та народних творів. Л. Коробчинська у розмовній мові виокремила дві групи слів:

- 1) «розмовну лексику, що є складником літературної мови, а саме її усної форми; уживання цієї лексики в писемній мові створює стиль розмовний;
- 2) просторічну, що стоїть на межі літературної мови, окремими елементами проникаючи в неї, іншими залишаючись далеко поза її межами» [37, с. 53]. Оскільки деякі з цих груп слів надають грубості, а деякі є вульгарними і лайливими, то не всі стають відомими, тому не потрапляють до загальномовних словників.

За твердженням М. Навальної, саме за рахунок вживання розмовної лексики посилюється експресивність мови преси [55, с. 132]. Це пов'язано із тим, що цей вид лексики надає повідомленню виразності, образності, зрозумілості і певного емоційного забарвлення. Варто зауважити, що в мові преси досить часто вживають стилістично знижену лексику. Це пов'язано з тим, що журналіст хоче надати негативну оцінку певному явищу. Таким чином, автор висловлює своє ставлення до повідомлення, проте ці слова у тексті беруться у лапки.

У своїх дослідження М. Навальна виокремила кілька груп розмовної лексики у мові преси:

- 1) слова, що пов'язані з операціями, процесами з грішми, способами, методами їх добування та виплат: бахнути «не подумавши, вкласти велику кількість грошей чи матеріальних цінностей»;
- 2) лексеми, які передають дії та процеси з привласнюванням чужих грошей, майна: цупити, поцупити, урвати;
- 3) «необмежено користуватися чийми-небудь матеріальними засобами; здобувати гроші чи матеріальну допомогу тощо»: доїти, видоювати;
- 4) слова на позначення процесу ціноутворення тощо: потягнути «вийняти, дістати, витягти звідки-небудь гроші, матеріальні цінності тощо»;
- 5) лексеми, які негативно характеризують поведінку людей, які пов'язані з грошима, цінностями (коли хтось привласнює чужі кошти, стає багатим за рахунок інших): обкрутити – «увести в оману; обдурити», нагріти – «хитрістю, обдурюванням» [55, с. 134-136].

Таким чином, дослідниця доводить те, що розмовна лексика активно вживається і надає експресивності мови преси.

Можна зробити висновок, що мова преси є багата та різноманітна на лексику, яка збагачується через різні групи слів. ЗМІ використовують ті лексеми, які найкраще проінформують суспільство і можуть дати оцінку певним явищам.

1.4. Поняття «експресивності» в сучасному мовознавстві

У сучасному мовознавстві варто звернути увагу на такі основні поняття: експресія, експресивність та емоційність. У лінгвістичній науці нема одностайної думки щодо визначення експресивності. Наприклад, мовознавець В. Виноградов вважає, що експресивність та емоційність повністю відповідають один одному, тобто ці поняття є рівноправними і тотожними [8, с. 66]. Науковець В. Чабаненко стверджує, що експресивність та емоційність це різні терміни. Однак також він вказує на те, що перше поняття є набагато ширшим від другого [86, с. 7]. За В. Чабаненком, мовленнєва експресія – це лінгвостилістична категорія, яка утворюється через емоційність, характерність та образність мовлення, виступаючи інтенсифікацією, надає вислову підкресленої виразності, сили, психологічно мотивованої піднесеності і поєднує всі плани вислову [87, с. 4-5].

Мовознавець В. Григор'єва вважає що, експресія виражається у способі сказаного, тобто у виразності висловлення [16, с. 137]. А його колега Г. Колесник стверджує, що експресія є протележним поняттям маркованості й стандартності [34, с. 93].

Мовознавець О. Ахманова вважає, що експресія – «виражально-зображальні якості мовлення, що відрізняють від звичайного і надають йому образності та емоційного забарвлення» [4, с. 524].

С. Єрмоленко, експресія – це 1) «виразність, підкреслена почуттєвість мови» 2) «виразово-зображальні властивості мови, закладені в її лексичних, словотвірних, граматичних, стилістичних засобах і призначені для створення образності, емоційності висловлювання» [27, с. 57]. Натомість, експресивність – «здатність мовної одиниці передавати експресію» [27, с. 6].

На думку Н. Гуйванюк експресивність висловлення – «це передусім властивість мовної одиниці підсилювати логічний та емоційний зміст висловленого, виступати засобом суб'єктивізації (суб'єктивного увиразнення мови) з боку автора повідомлення» [18].

Мовознавець А. Мойсієнко вважає, що експресивністю є логіко-емоційною виразністю, інтенсивністю, яка в мові відтворюється за допомогою засобів різного рівня, градацією ознак, прийомів поетики [53, с. 66].

Л. Мацько у своєму підручнику «Стилістика української мови» стверджує, що експресивність – семантико-стилістична властивість одиниць мови, які є вмотивованими психологічно та соціально, тому забезпечує цим одиницям існування і створення стилістичного значення [47].

З вищенаведених визначень науковців ми можемо стверджувати, що нема одноставної думки щодо категорії експресії та експресивності. Однак кожен із них має право на існування. Ми можемо на основі вже існуючих тверджень вивести власне правило щодо цих двох категорій.

Отже, експресія – це лінгвостилістична категорія, яка виявляється у виразально-зображальній властивості мови, тобто надає характерного звучання висловленню, що у мовленні виражатиметься емоційністю та образністю.

Експресивність – семантико-стилістична властивість мовної одиниці, яка виражається за допомогою різного рівня засобів через градацію ознак для підсилення емоційності і логічності висловлювання, яка надасть йому стилістичне значення.

1.5. Експресивність на словотвірному рівні

У своїй праці «Стилістика експресивних засобів української мови» В. Чабаненко вказує на те, що для сучасної української розмовної мови характерним є різноманітні афікси, які надають висловлюванню емоційності. На основі вищенаведеного він виділяє ряд часто вживаних афіксів [87, с. 157]:

І. Суфікси [87, с. 157-160]:

1) пестливі суфікси: **-к-, -ик-, -ок-, -чик-, -очк-, -ечк-, -ц-, -ець-, -ичок-, -очок-, -оньк-, -ат-, -атк-, -иночк-, -иноньк-, -ен-, -енят-, -енятк-, -инк-, -ичк-, -ушк-, -ун-, -ус-, -есеньк-, -ісіньк-, -усіньк-, -усь-** та ін. 157: *година – годиночка – годинонька, , воля – волечка – воленька тощо*. Вони надають теплоти й задушевності тому, що сказано. Проте суфікси **-к-, -ик-, -ок-, -ц-, -ець-** виражають об'єктивну зменшеність, тому вони втрачають емоційність та оцінність висловленого.

2) за grubіло-збільшувальні суфікси: **-ищ-, -иськ-, -ак-, -як-, -ук-, -юк-, -ар-, -яр-, -ур-, -юр-, -аг-, -яг-, -ах-, -ях-, -омах-, -ань-, -ил-, -ух-, -юх-, -уг-, -юг-, -ег-, -айл-, -идл-, -инд-, -ман-, -уган-, -уч-, -юч-, -ущ-, -ющ-, -езн-, -елезн-, -ону-, -огону-** та ін. При додаванні до основ іменника, прикметника чи дієслова ці суфікси, то утворюються слова на позначення назви осіб, які мають емоційно-оцінні риси: *головань, жаднюга, здоровило,*

злюка, гуляка, хануга. Вони також надають емоційності та почуттєво-оцінної виразності: *хатище, вітрисько, носяка, товстезний; тюхтіяка, ледачений, сьорбнути*.

3) суфікси, які мають іронічну, фамільярну, зневажливо якісну характеристики: **-аці(я)-, -енці(я)-, -ул(я)-, -ох(а)-** та ін.: *мудрація, машинерія*.

4) суфікси, які утворилися із збірно-зневажливих іменників розмовного походження: **-в(а), -н(я), -ачч(я)**: *мишва, бандитня, вороняччя*.

За характером вираження додаткових ознак певні групи слів можуть утворювати ланцюг послідовно збільшованої якості, як-от: *хмаринка – хмарина – хмарище*.

II. Префікси. Цей вид афіксу є кількісно меншим. В українській мові їх представлено превіксами **пре-** і **роз-** [87, с. 160-161].

Для утворення якісного прикметника і похідних від них прислівників додається префікс **пре-**, які надають словам високий ступінь якості. Їх можна утворити трьома способами:

1) префікс приєднується до стилістично маркованих назв ознак: *прескверная, предивний, препишно*;

2) **пре-** сполучається афективно суфіксованим словом: *превисоченного, превеликенний*.

3) префікс приєднується до слова із пестливим суфіксом, але при цьому він набуває емоційної виразності та набуває фамільярного відтінку, наприклад, *преспокійненько*.

Крім афіксації, для творення експресивної мови виділяють основоскладання. У нашій мові є багато емоційно-оцінних композитів [72, с. 161]: *голодренець, грошолоб, дармоїд, живодер, лизоблюд, лиховод, лиходій, самодур, свинопас, слабодух; вітрогонити, воловодитись, лжесвідчити, лихословити; віроломно, лиховісно, доброчесно*. Серед них найпоширенішими є композити. Вони мають негативний характер. До них відносять грубі, лайливі та вульгарні слова: *бракороб, грошолоб* [87, с.162].

Композити є важливою частиною української загальнонародної лексики. Варто зауважити, що вони є системно організованими, що виявляється наступним чином [87, с. 162]:

1) між собою утворюють синоніми: *живодер – живоїд – живолуп, дубоголовий – дурноголовий – пустооголовий – тупоголовий*;

2) між собою утворюють антоніми: *людинолюб – людиноненависник, дурноголовий – яснооголовий*;

3) утворюють варіантні ряди: *блюдолиз – лизоблюд, душогуб – душогубець, голоштан – голоштанник.*

Таким чином, експресивність у мові виражається найширше на словотвірному рівні. Внаслідок цього на сучасному етапі розвитку мови основними способами творення слів є афіксальний (суфіксація і префіксація) та основоскладання. Вони надають сказаному емоційності та оцінності, тому виражають ставлення мовця.

1.6. Експресивний синтаксис

Останнім часом у лінгвістичній науці активно почали досліджувати синтаксис з погляду експресивності. Чимало праць присвячених цьому питанню, наприклад, Н. Ладияк «Естетична функція синтаксису прози Івана Багряного» [43], Н. Івкової «Фігури експресивного синтаксису в сучасній публіцистичній літературі» [28], Н. Коноplenко «Текстотвірний потенціал парцельованих конструкцій» [36], Т. Шевченко «Парцеляція в українському поетичному мовленні другої половини ХХ ст.» [91]. Ці дослідження відіграють важливу роль у розумінні експресивного синтаксису. Роботи науковців допомагають витлумачити це поняття та зрозуміти спосіб їх відтворення у текстах.

У 60-х роках ХХ століття у мовознавстві з'являється поняття «експресивний синтаксис» [1, с. 149], який визначається для характеристики певних синтаксичних явищ у мові.

На сучасному етапі розвитку лінгвістичної науки мовознавці М. Глазкова [14, с. 6], С. Єрмоленко [24], О. Матвійчук [46], В. Ткачук [79] та ін. досліджують експресивний синтаксис як мовну й мовленнєву категорію.

А. Вовк стверджує, що мовознавці для розуміння експресивного у синтаксисі виділяють два напрями [11, с. 254]. Перший полягає у тому, що експресія пов'язана з модальністю, а другий – з концепцією суб'єктних форм синтаксису. Таким чином, синтаксичні засоби завдяки експресивності можуть варіюватися. Н. Івкова вважає, що засоби синтаксичної експресивності входять до української мови через граматику, в основі якої розмовна мова [28, с. 4].

Варто зауважити, що в сучасному мовознавстві нема одностайної думки щодо класифікації засобів експресивного синтаксису. Оскільки в одних науковців вона ширша, ніж в інших. Потрібно наголосити на тому, що експресивними є лише ті конструкції, які утворилися за наявності певних стилістичних ефектів.

Мовознавець В. Чабаненко до конструкцій експресивного синтаксису відносить:

1) парцеляцію (такий вид сегментування просто чи складного речення, при якій спеціально порушується синтагматичні моделі для виділення тих чи інших слів, фраз, словосполучень тощо);

2) прийом приєднання, який полягає у тому, що вже до сказано треба щось додати, щоб емоційно конкретизувати, тому руйнується логічний зв'язок між синтаксичною формою і стилістичним застосуванням;

3) лексичну акромонограму («психологічно мотивоване підхоплення кінцевого елемента»);

4) ампліфікацію (використання однотипних синтаксичних конструкцій);

5) лексичний повтор;

6) суміщення (коли вищенаведені конструкції спільно використовуються) [87, с. 174-178].

Мовознавець Г. Акімова наводить таку типологію явищ, які потрібно відносити до експресивних конструкцій:

1) парцеляцію;

2) сегментацію;

3) лексичний повтор із синтаксичним поширенням (повторювані слова не підпорядковуються один одному, тому відсутній прямий зв'язок між ними, як наслідок, на них будується експресія [62, с. 127];

4) питально-відповідні конструкції в монологічній мові;

5) номінативні речення;

6) вставні конструкції;

7) особливі випадки словорозташування (тощо) [1, с.87].

Науковець Н. Гуйванюк вказує наступну типологію конструкції експресивного синтаксису:

1) синтаксичний паралелізм;

2) структурування синтаксичних одиниць (неповні реалізації речення, парцельовані, обірвані чи сегментовані конструкції, еліпсація чи незавершеність висловлення);

3) варіювання синтаксичних конструкцій, варіантні й художні способи структурування висловлень, що відбивають той самий фрагмент дійсності (порядок слів, членування тексту на більші чи менші одиниці);

4) авторські порівняльні конструкції,

5) складні речення (за наявності відношення антитези чи мовного парадоксу між частинами) та ін. [18, с. 415-418].

Таким чином вищенаведені типології мають право на існування. Варто зауважити, що вони мають спільні ознаки, а саме, парцеляція, сегментація та лексичні повтори.

Висновки до розділу 1.

Таким чином, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку людства важливим є ЗМІ. Її ми відносимо до публіцистичного стилю. Вчені по-різному його трактують, бо нема чіткого розуміння. У мовознавстві нема одностайної щодо класифікації стилів та їх жанрів. Це спричинено тим, що вчені вкладають у них різне поняття, нема чітких принципів, на основі яких треба було б їх групувати. Наприклад, І. Білодід виділяючи три підстили, у меж них виокремлює жанри. Однак і він є також недосконалим. Оскільки один жанр може входити у кілька підстилів. Причина полягає у тому, що нема чітких меж між стилями, бо відбувається своєрідне взаємопроникнення. Однак виділяють певні мовні особливості, які характерні для публіцистики, зокрема терміни (лексичний рівень), суфікси та префікси (морфологічний рівень), іменникові словосполучення тощо (синтаксичний рівень).

Важливим для науковців є поняття медіатексту та його типологій. Визначення першого терміну не є чітким. Оскільки для його розуміння необхідно окреслити поняття «тексту». У мовознавстві поки точного його тлумачення нема. На сучасному етапі чимало праць опубліковано з цих проблем.

Для характеристики медіатекстів важливим є експресивність. На сучасному етапі лінгвісти не можуть виокремити єдиного визначення цього поняття. Проте варто зауважити, що дослідники виокремлюють експресію та експресивність. Ці терміни одні мовознавці ототожнюють, а решта розділяють на дві окремі категорії. У мовознавчій науці досліджували експресивність на всіх рівнях. Експресивність на словотвірному рівні представлені найбільше суфіксами, які характеризують лексему за певною ознакою. Найменше вона представлена префіксами та композитами. Однією з найгрунтовніших праць є робота В. Чабаненка. Згодом більш детально почали вивчати експресивність на рівні синтаксису. Існують чимало класифікацій стосовно конструкцій, які потрібно до них віднести. Однак і досі нема чіткої типології. Проте спільним є парцеляція, сегментація та лексичні повтори. Синтаксична експресивність активно вивчається мовознавцями.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОВИ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ

2.1.   **Методологія як основа наукового дослідження**

Для будь-якого типу тексту необхідна методологія. Цей аспект дослідження у ХХ столітті був забутий. Однак на «початку ХХІ ст. у лінгвістичних студіях значно посилюється лінгвофілософський компонент, що звичайно, як це було і на початку ХХ ст., зумовлене прагненням переглянути загальні підходи і принципи дослідження мови, визначитися стосовно її ролі в житті людини, соціумі, культурі; з'ясувати функціональну природу мови як семіотичної системи і, врешті-решт, упорядкувати й виробити відповідний новому парадигмальному просторові інструментарій її дослідження» [63, с.10]. Таким чином, можна зробити висновок, що в суспільстві особливу увагу стали приділяти мові, тому науковці у ХХІ столітті активно почали її досліджувати з усіх сторін.

У сучасному мовознавстві постає серйозна проблема стосовно термінології на позначення галузі, що вивчає проблему методології з позиції лінгвістики. Наприклад, в американському мовознавстві був виділений такий термін як «Metalinguistics». Проте варто зауважити, що в цей термін науковці вклали дуже широке поняття [63, с.10]. У Франції використовують термін «epistemologie» 70-х р. р. ХХ ст., однак в основному він сприймається як лінгвоісторіографія [57]. Отже, з вищенаведеного можна зрозуміти, що методологію у мовознавстві досліджують за кородоном уже з ХХ століття.

За О. Селівановою лінгвометодологія – «спрямована на з'ясування природи мови у співвідношенні зі свідомістю її носіїв, соціумом, культурою, дійсністю, комунікацією, процесами пізнання світу, а також на формування інструментарію, засад і способів опису й аналізу мови та її продуктів» [63, с. 10].

Таким чином, можна зробити висновок, що у мовознавстві розрізняють методологію та лінгвометодологію. Варто зауважити, що останній термін є вужчим ніж перший. Це спричинено тим, що лінгвометодологія пов'язана із мовою. Вона вказує на взаємозв'язок між мовою та всіма сферами суспільства, а також на те, яким способом можна схарактеризувати мовні явища.

У праці О. Селіванової виділено головні завдання лінгвометодології, зокрема:

- 1) розвиток лінгвометодології з античних часів;
- 2) взаємовідношення між такими поняттями: методологія, парадигма та епістема;
- 3) визначення епістемі;
- 4) виділення предмета та об'єкта досліджень у методології;

- 5) осмислення взаємозв'язку «пізнавальної здатності людини з мовою й мовленням, процесами комунікації»;
- 6) шляхи взаємодії «мови, свідомості її носіїв, соціуму, культури, комунікативної діяльності»;
- 7) оцінка лінгвістичного пошуку;
- 8) виявлення проблем, що існують у мовознавстві тощо [63, с. 12].

Варто зауважити, що основними поняття лінгвометодології є методологія, епістема та парадигма. Стосовно першого поняття, то в сучасному мовознавстві існують кілька визначень.

Наприклад, Словник української мови в 11 томах подає два тлумачення: «1. Вчення про науковий метод пізнання й перетворення світу, його філософська, теоретична основа. 2. Сукупність прийомів дослідження, що застосовуються в будь-якій науці відповідно до специфіки об'єкта її пізнання» [69, с. 692]. Відповідно до цих визначень можна зробити висновок, що методологія сприймається як метод або сукупність прийомів. Однак перше тлумачення має філософський характер, оскільки пов'язане із пізнанням світу, а друге – науковий, бо розглядається у кожній окремій науці. Тому це є загальнонауковим визначенням, яке подано у словнику.

О. Мельничук розглядає два визначення, але вони розглядаються із мовознавчої сторони: «1) система вихідних принципів і спеціальних методів дослідження мови; 2) вчення про принципи дослідження діяльності в науці про мову» [51]. З цього тлумачення випливає, що вчений трактує методологію подібно як у Словнику української мови в 11 томах, однак суто з лінгвістичної сторони.

У сучасному мовознавстві часто використовують термін «парадигма», замінюючи методологічну базу лінгвістичних досліджень. Варто розмежувати ці поняття. Оскільки вони мають певні відмінності.

У Великому тлумачному словнику української мови парадигмою визначають наступні поняття: «1. Сукупність філософських, загальнотеоретичних і метатеоретичних основ науки. 2. Система уявлень, характерна для визначення етапу розвитку науки, культури, суспільного життя. 3. Той чи інший приклад або показовий випадок концепції чи теоретичного підходу» [7, с. 884]. З цього тлумачення стає зрозумілим, що під парадигмою розуміють наукову основу, але з різних сторін. Із вищенаведених визначень найбільш широким у розумінні є перший, а найвужчим – останній.

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що в основі парадигми та методології є наукова сторона. Однак методологія пов'язана із пізнанням та прийомами дослідження, а парадигма – із основами та системою уявлень, що є в науці.

У мовознавстві вчені розуміють наукову парадигму по-різному. Наприклад, М. Алефіренко сприймає її як систему поглядів на мову, яка існує на кожному етапі розвитку лінгвістичних досліджень та допомагає з'ясувати їхні предмети та принципи [2, с. 18]. У течії може існувати від одного до кількох підходів. Наукова школа з'являється на основі конкретного підходу, який належить до певної течії. Теорія виникає на основі спільної проблеми, яку необхідно вирішити, використовуючи спільні погляди та стилі в напрямку досліджень [2, с. 15].

Таким чином, з вищенаведеного можна зробити висновок, що науковці чітко вказують на те, що наукова парадигма існує. Вона сприймається по-різному, оскільки чіткого визначення немає ще й досі. Однак вчені чітко стверджують, що наукова парадигма розвивається та існує в часі. Можливо, науковці послуговуються різними словами, але сенс незмінний.

Згодом вчені дійшли висновку, оскільки наукова парадигма розвивається та змінюється, то в часі вона відтворена кількома типами, які були виділені З. Тураєвою [80, с. 105-115], Є. Кубряковою [42, с. 41-57] та Алефіренком [2, с. 17-21]:

1) генетична (порівняльно-історична, еволюційна), яку використовували у ХІХ ст. В основі цього типу було закладено принцип історизму та розгляду мови з діахронічної сторони. Таким чином, вчені розглядали розвиток мов та те, яким шляхом розпадалися прамови;

2) таксономічна (системно-структурна). Нею послуговувалися в першій половині ХХ ст. У цьому типі мова розглядалася із синхронічної сторони, тому відповідно до цього здійснювався і лінгвістичний опис. Для аналізу брали саму структуру мови та не враховувалися зовнішні чинники;

3) прагматична (комунікативно-функціональна). Вона набула популярності у другій половині ХХ ст. Це спричинено тим, що відбувся переорієнтир досліджень. Оскільки вчені почали вивчати людський чинник для аналізу мови, тобто комунікацію;

4) когнітивна (або когнітивно-дискурсивна). У цьому типі розглядається зв'язок між мовою, мисленням і свідомістю.

Таким чином, можна зробити висновок, що в мовознавстві наукова парадигма розвивалася. Оскільки на місці однієї виникає інша, а також можна стверджувати, що одночасно існують дві.

«Епістема» є одним із важливих понять, що вивчається у лінгвометодології. Цей термін вперше було введено М. Фуко у праці «Слова і речі. Археологія гуманітарних наук» у 1966 році. За його визначенням епістемою є співіснування мови у свідомості людини протягом еволюції науки [84, с. 298].

Варто зауважити, що в словниках нема визначення терміну «епістема». Однак її можна знайти у Великій українській енциклопедії. У ньому подано три визначення:

- 1) розуміння першосонов – трактування античної філософії;
- 2) показ відносин між дискурсами, які були у різні епохи – тлумачення М. Фуко;
- 3) мисленнєва особливість пізнання у конкретному періоді – розуміння у філософії науки [3] Науковець І. Штерн стверджує, що епістема – «світосприймальна домінанта є специфічною для кожного історичного періоду; вона формує певну методологію наукового, зокрема, гуманітарного дослідження» [94, с. 124].

Таким чином, можна зробити висновок, що вчені не мають одностайної думки щодо епістем. Однак всі вони наголошують на важливості її розуміння для сучасної лінгвометодології.

Отже, першим етапом нашого дослідження стало спостереження над мовним матеріалом обраних газет. Оскільки для опрацювання статей необхідно їх прочитати.

Другим етапом став аналіз. Оскільки нами було опрацьовано статті в період з 01.01.2019 по 30.06.2020, то їх потрібно було розділити на частини. Для цього були використані наступні лінгвістичні методи:

- 1) описовий, який полягає в описі термінів культурно-мистецької сфери, діалектизмів, а також експресивності.

Щодо першого, то було схарактеризовано терміни, які використовуються у статтях, зокрема розтлумачено на позначення чого вони використовуюються. Після цього здійснили класифікацію термінів на основі розробки Т. Шмильової, яка виділила три групи мистецтв: просторові, часові та просторово-часові. Відповідно до них було згруповано терміни та приклади речень. Це дає змогу зрозуміти, яка мета їх використання. Перед прикладами у класифікаціях було коротко описано статті, у яких використовуються терміни, а також деякі з них були розділені ще на менші підгрупи.

Надалі ми працювали із діалектизмами. Нами вони були описані. Зокрема опрацьовано їх значення, використовуючи словники або власні знання. Після цього ми застосували метод аналізу, щоб їх згрупувати відповідно до їх значень.

Мовні засоби експресивізації на словотворчому та синтаксичному рівнях скласифікували на основі типологій В. Чабаненка та Г. Акімова.

- 2) зіставно-порівняльний було використано, щоб зіставити терміни культурно-мистецької сфери (приналежність до різних типів мистецтв: просторових, часових, просторово-часових). А також з метою виділення діалектизмів, які використали

журналісти. Ми виділили мовні засоби експресивності, зокрема співставили суфікси різних типів та зрозуміли, які вживаються найчастіше.

Третім етапом необхідно було синтезувати матеріал нашого дослідження. Це полягає в узагальненні набутих знань із досліджуваної теми.

2.2. Головні наукові парадигми

У сучасній лінгвометодології розрізняють чотири типи наукових парадигм. Кожна з яких виникла на певному етапі розвитку мовознавства. Тому вона вплинула на дослідження, які розробляли вчені. Оскільки під час вивчення кожного типу науковці зосереджувалися на конкретному. Це сприяло багатьом науковим відкриттям.

Першим типом наукової парадигми є порівняльно-історична (генетична). З її назви стає зрозумілим, що вона сформувала напрям мовознавства. Вона досліджує розвиток мови від однієї прамови. Варто зауважити, що в назві закладено принципи, якими керуються науковці, зокрема основним є історизм. Велика кількість мовознавців створили власну типологію мов, в основі яких лежать різні способи їх вивчення. Однак основним методом дослідження є порівняльний.

Родоначальниками порівняльно-історичної парадигми є німецькі вчені Ф. Бопп, Я. Гримм, брати Ф. і А. Шлегелі, В. фон Гумбольдт, датчанин Р. Раск і російський дослідник О. Востоков [63, с. 22]. Кожен із цих науковців вніс власний вклад у розвиток цього напрямку мовознавства.

Науковці виділяють чотири етапи розвитку лінгвістичного компаративізму:

1) Романтичний. До цього періоду в основному відноситься діяльність родоначальників порівняльно-історичного напрямку дослідження мови [41, с. 40-50].

2) Натуралістичний. Він виник 50-60-ті р. р. XIX ст. Основоположником вважають А. Шлейхера. Згодом його працю продовжили послідовники. А. Шлейхер вказав на те, що прамовою була індоєвропейська. В основі натуралістичного етапу лежать наступні положення: 1) мова – природне явище; 2) для створення типології необхідно використовувати такі поняття як: рід, вид, підвид та ін.; 3) створення родовідного дерева, що показує розвиток мови; 4) конкретний тип мови відповідає певному етапу розвитку землі; 5) мовний закон; 6) використання для вивчення мовних явищ таких методів як: спостереження, порівняння, систематизація тощо [63, с. 24].

3) Молодограматичний. Виник у 70-ті р. р. XIX ст. Вчені відмовилися від масштабних теорій, яких не могли доказати. Вони стверджували, що мовні закони не

можуть мати виключення. Якщо вони й існували, то намагалися знайти такий універсальний принцип, який зміг би їх пояснити [41, с. 63-64].

4) Постмолодограматичний (структурний), який з'явився у 20-х р. XX ст. В основному вчені зосереджувалися на конкретній групі мов. На цьому етапі вже використовували структурний, ареальний, статистичний та ін. методи [63, с. 26].

Другим типом наукової парадигми є структуралістська (таксономічна). Вона з'явилася у кінці XIX ст., але сформувалася остаточно у 20-30-ті р. р. XX ст. В основі цієї парадигми є структурний аналіз. Основними ознаками структуралістської парадигми є: 1) синхронне дослідження мови; 2) мова як особливе явище; 3) знаходження методів для вивчення та опису мови; 4) структурний поділ мови [41, с. 93].

Третім типом є функціональна (прагматична) наукова парадигма. Мовознавець О. Кубрякова стверджує, що загальним положенням цієї парадигми є те, що мова виступає одночасно знаряддям, інструментом та засобом для реалізації певних цілей для того, щоб розуміти дійсність, спілкуватися, а також, щоб взаємодіяти за допомогою мови [42, с. 217]. О. Лещак виділяє чимало ознак функціонального прагматизму, зокрема дуалізм форми і змісту, активний комунікативізм, ідентифікованість, структурність, системність тощо [44, с. 25].

Четвертим типом є когнітивна наукова парадигма. В основі цієї парадигми є «вивчення мови як засобу отримання, зберігання, обробки, переробки й використання знань, на дослідження способів концептуалізації й категоризації певною мовою світу дійсності та внутрішнього рефлексивного досвіду» [76, с. 32]. Варто зауважити, що вчені не мають одностайної думки щодо того, який метод дослідження є основним, хоча погоджуються, що ця парадигма зробила вагомий внесок у розвиток мовознавства [38, с. 20].

Узагальнюючи, можна зробити висновок, що кожен із типів наукової парадигми мають свої переваги і недоліки. Вони змінюють одна одну, що залежить від епохи та напряму досліджень. Потрібно також зауважити, що вищезгадані наукові парадигми мають відповідні напрямки у мовознавстві. При вивченні будь-якого типу мовознавці використовують різноманітні методи, що є характерним для конкретного виду. Науковці зробили вагомий внесок у розвиток мовознавства, оскільки зробили відкриття, які допомагають вивчати мову всебічно.

2.3. Мовознавчі методи дослідження

У сучасному мовознавстві нема одностайної думки щодо поняття «метод» у Словнику української мови в 11 томах подано два визначення: 1) «Спосіб пізнання явищ природи та суспільного життя»; 2) «Прийом або система прийомів, що застосовується в якій-небудь галузі діяльності (науці, виробництві тощо)» [69, с. 692]. Варто зауважити, що в останньому тлумаченні його розуміють як прийом. Однак це не тотожні поняття. Оскільки прийом – це певні механізми або способи досліджуваної проблеми [70, с. 630]. Прийом лежить в основі конкретного методу. Отже, останнє поняття є ширшим ніж перший.

Науковці виділяють дві великі групи методів, зокрема загальні та лінгвістичні. Перші можуть використовуватися у будь-якій науці, а другі – у мовознавстві. До загальних методів потрібно віднести наступні:

- 1) спостереження, яке спрямоване на сприйняття для пізнання явища;
- 2) індукція, коли на основі конкретного роблять узагальнення;
- 3) дедукція є протилежним поняттям до індукції. Оскільки в його основі є перехід від загального до конкретного;
- 4) гіпотеза, яку ставить вчений перед собою, щоб її довести або спростувати;
- 5) аналіз та синтез. Перший метод полягає у розділенні цілого на частини, кожен з яких необхідно описати та встановити зв'язки між ними, а інший поєднує частини в єдине ціле, створюючи систему;
- 6) таксономія, яка полягає у диференціації на основі конкретної ознаки;
- 7) порівняння, який використовують з метою знаходження спільних та відмінних ознак;
- 8) формалізація, який полягає у співставленні досліджуваних об'єктів із тим, що вже є відомим;
- 9) ідеалізація, коли створюється ідеальний об'єкт на основі припущень, який необхідний для виникнення наукових теорій;
- 10) експеримент, в основі якого підтвердження гіпотези на практиці;
- 11) фальсифікація, коли висувається хибна гіпотеза, яка необхідна, щоб встановити дійсні закономірності або спростувати її;
- 12) моделювання – це спосіб реалізації тих явищ, ознак, зв'язків тощо, які необхідні для з'ясування та вивчення конкретних об'єктів.

У сучасному мовознавстві не існує одностайної класифікації щодо лінгвістичних методів. Можна виокремити наступні типології, які були визначені вченими:

1) описовий, порівняльно-історичний, історичний, зіставний, структурний, стилістичний, кількісний, автоматичного аналізу (Б. Головін) [15];

2) описовий, порівняльний і нормативно-стилістичний (В. Кодухов) [33, с. 214];

3) лінгвістична компаративістика (порівняльно-історичний, історико-порівняльний, зіставно-порівняльний), структуральний методи і лінгвостатистичний, що виділені М. Алефіренком [2, с. 340-397]. В основі його поділу напрям та спосіб аналізу мови;

4) описовий, порівняльно-історичний, метод лінгвістичної географії, зіставний, структурний, соціолінгвістичні, психолінгвістичні й математичні методи, які були виокремлені М. Кочерганом [41, с. 360-404].

Отже, можна зробити висновок, що всі ці методи мають право на існування. Оскільки вчені за основу брали різні принципи, щоб створити певну класифікацію. Проте можна виділити спільні методи, які були виокремлені мовознавцями, а саме:

1) описовий (М. Кочерган, В. Кодухов, Б. Головін);

2) порівняльно-історичний, який був виділений усіма, крім В. Кодухова;

3) зіставний (Б. Головін та М. Кочерган).

Варто зауважити, що вищенаведені узагальнення не є повними. Це спричинено тим, що вчені тлумачили один і той самий метод, але відрізняються тільки найменуванням. Оскільки одні мовознавці робили дуже детальну класифікацію, а інші узагальнювали в один.

Висновки до розділу 2.

Отже, у мовознавстві досить не вирішене питання стосовно найменування галузі, яка вивчає методологію. Однак мовознавець О. Селіванова виділяє лінгвометодологію. Обидва поняття різняться між собою. Оскільки методологія стосується різних галузей, а лінгвометодологія тільки мови. Основними завданнями останнього є: розвиток методології; розуміння понять: методологія, епістема, парадигма; тлумачення епістеми; виокремлення об'єкта та предмета методології тощо. Методологію та парадигму не потрібно ототожнювати. Однак обидва стосуються наукової сторони. Чимало тлумачень стосовно парадигми є в мовознавстві. Вони існують на всіх етапах розвитку лінгвістичних досліджень, а саме: система поглядів, що допомагає зрозуміти їх предмет та принципи. Розуміння поняття «епістеми» в мові ще досі нема.

Нами було охарактеризовано чотири типи наукових парадигм:

1) порівняльно-історична – дослідження мови від прамови;

2) структуралістська (таксономічна) – вивчення мови в синхронії;

3) функціональна (прагматична) – розуміння дійсності через мову, яка є знаряддям та інструментом;

4) конгнітивна – дослідження мови, яка виступає засобом для зберігання та використання знань.

Описано загальні та лінгвістичні методи. До першої групи віднесено: спостереження, індукція, дедукція, гіпотеза, аналіз, синтез, таксономія, порівняння, формалізація, ідеалізація, експеримент, фальсифікація, моделювання. Виокремлення другої групи є складним процесом. Це спричинено тим, що нема єдиної класифікації. Мовознавці беруть до уваги різні принципи, які необхідні для типології. Спільними для всіх класифікацій мовознавчих методів є те, що було виділено є порівняльно-історичний, зіставний та описовий.

Таким чином, у нашому дослідженні було виділені наступні етапи:

- 1) спостереження над мовним матеріалом;
- 2) аналіз зібраного матеріалу. Використано описовий та зіставно-порівняльний метод;
- 3) синтез опрацьованого матеріалу.

РОЗДІЛ 3. СУЧАСНА МАСМЕДІЙНА ЛЕКСИКА В МОВІ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ПРЕСИ

3.1. Терміни культурно-мистецької сфери в мові закарпатської преси

За Словником української мови культура – «сукупність матеріальних і духовних цінностей, створених людством протягом його історії» [57, с. 394]. Згідно цього визначення до культури відносяться предмети, які створені людиною і мають певну цінність для народу. Ці речі ми відносимо до мистецтва. У сучасній науці є безліч його класифікацій. Однак нами було використано типологію видів мистецтв Т. Шмильової, яка є дуже детальною [78, с. 169], тому відповідно до неї ми узагальнили терміни наступним чином:

I. Просторові:

1. Декоративно-прикладне мистецтво. У газетних статтях декоративно-прикладне мистецтво представлено лексемами на позначення технік, видів робіт та стилів. В основному ці статті пов'язані із митцями, у яких брали інтерв'ю: «Традиції, **автентика** нашого краю у гармонії з принципами християнства – все це про традиційний для Закарпаття фестиваль Свято Писанки, до якого активно готується всі освітяни краю» («Новини Закарпаття. Культура» 06.03.2020); «Оцінювали роботи за різноманітністю техніки виконання писанок, відповідністю регіональним традиціям у **розписі, орнаменті, колористиці**» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 18.04.2019); «Вона поєднує різні техніки – **батик, пачворк, аплікацію, вишивку**» (День.Київ.ua.Культура 29.05.2019); «На майстер-класах можна навчитися ткати бісером, створювати **ляльки-мотанки та етнолистівки**» («День.Київ.ua.Культура» 30.07.2019); «Потрібно зробити все, аби й нащадки зрозуміли у чому цінність **васильківської майоліки**, берегли її, а не вважали її мотлохом, що дісталася від предків» («День.Київ.ua.Культура» 14.08.2019); «Вона займається з дітками, і більшість із них (дівчатка по дев'ять-десять років) гаптують **низю**» («День.Київ.ua.Культура» 21.08.2019); «Наталя Ніколенко створює унікальні візерунки і картини в **стилі Петриківського розпису**» («День.Київ.ua.Культура» 20.01.2020).

2. Дизайн. В опрацьованих статтях нами було досліджено невелику кількість лексем на позначення термінів дизайну. Вони пов'язані із конкретним поняттям, зокрема «ліжником»: «Ще одним кроком розвитку полонинських мистецтв стало бажання внести **гуцульський карпатський ліжник** до Національного переліку елементів нематеріальної культурної спадщини України» («Новини Закарпаття. Культура»

16.05.2020) та загальним – «вернісаж»: *«Цей вернісаж є продовженням проекту української кураторки і fashion-дизайнерки Тетяни Іващенко, який проходив минулого року під назвою iFashionArt (його показували у Музеї історії міста Києва), присвяченого моді, інтелекту і сучасному мистецтву»* («День.Київ.ua.Культура» 27.03.2019).

3. Архітектура. Терміни, які пов'язані із архітектурою представлені лексемами на позначення споруд, частин будівель: *«По завершенню всіх робіт будемо мати унікальний комплекс будівель: дзвіниця 19 століття, церква кінця 18 століття, іконостас»* («Новини Закарпаття. Культура» 29.01.2020); *«Адже наявність амфітеатру та конференц-залу забезпечить розвиток фестивального та конференц-туризму»* («Новини Закарпаття. Культура» 05.03.2020); *«Ліннер високодуховна людина, перед кожною операцією ходив до римо-католицького костьолу»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 10.11.2019). В аналізованих статтях було використано терміни на позначення технік та стилів, у яких працювали митці: *«Сьогодні активно проводяться роботи зі збереження цього шедеву верховинської дерев'яної сакральної архітектури»* («Новини Закарпаття. Культура» 29.01.2020); *«Церква Святого Духа у с. Гукливій Воловецького району датується 18 сторіччям, і є найдавнішою бароковою церквою на Закарпатті»* («Новини Закарпаття. Культура» 29.01.2020).

4. Скульптура. Використані терміни у статтях, пов'язані із найменуванням споруд, які приурочені відомій людині, що зробила вагомий внесок у розвиток різних сфер життя країни або конкретного міста: *«Монумент встановлено на честь вічного кохання»* («Новини Закарпаття. Культура» 16.07.2019); *«Скульптурна композиція відображає сцену прощання чоловіка із сім'єю перед поїздкою на заробітки»* («Новини Закарпаття. Культура» 05.03.2020); *«Традиційно на площі Народній відбулася церемонія покладання квітів до пам'ятника Т. Г. Шевченку, участь у якій взяли: голова Закарпатської ОДА Олексій Петров, заступник голови облради Петро Грицик, заступник Ужгородського міського голови Ігор Фартушок, представники правоохоронних і контролюючих органів, ЗМІ та ін.»* («Новини Закарпаття. Культура» 28.06.2020); *«Зараз у Берегові на території лікарні встановлено його бюст, а на стіні його будинку – пам'ятний барельєф»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 10.11.2019); *«Це лише частина його збірки, до якої належать понад 1000 дивовижних антефіксів, виконаних у формі пальмет різних видів»* (День.Київ.ua.Культура 25.04.2019).

5. Живопис. В аналізованих статтях було використано різні терміни. Їх можна поділити на загальні та конкретні. Зокрема до першої групи потрібно віднести слова, що використовуються в різних напрямках живопису: *«Тут зображені усі пори року, повний спектр кольорів і напрямків живопису»* («Новини Закарпаття. Культура» 13.01.2019); *«У*

Мукачівському історичному музеї відбудеться відкриття музею авторських робіт відомого закарпатського художника, академіка Академії мистецтв України Володимира Микити, де буде представлено понад сотню **полотен** митця різних років» («Новини Закарпаття. Культура» 20.09.2019). До другої групи варто віднести терміни, які можна згрупувати за різними категоріями: 1) різновиди живопису: «**Жанрово експозиція охоплює пейзаж, натюрморт, сцени релігійного змісту, фігуратив** тощо – кожен знайде тут щось до душі» («Новини Закарпаття. Культура» 01.05.2019); «Виповнюється 110 років від дня народження відомого майстра **реалістичного пейзажу**, одного із найталановитіших послідовників реалістичної традиції закарпатської школи живопису, заслуженого художника України Золтана Шолтеса» («Новини Закарпаття. Культура» 20.07.2019); «Від **фрагментарності етюдів** він звертається до створення вивірених композиційних **полотен** з авторською системою виразних образів і мотивів» («День.Київ.ua.Культура» 12.04.2019); «У техніці **гарячого батика**, в якій я працюю, є свої переваги. Якщо живопис олійними фарбами можна повторити, то в цій техніці кожна річ – унікальна, і навіть автор не може зробити ще одну таку саму копію» («День.Київ.ua.Культура» 25.03.2020); «Художник Лайонел Стенхоп (на фото) створює **мурал** у Ледівел (Лондон), який зображує **всесвітньо відому «Вечерю в Еммаусі» Караваджо»** («День.Київ.ua.Культура» 06.05.2020); «Аналізуючи загальний образний і живописний лад твору, характер трактовки окремих деталей, **манеру мазка**, можна дійти висновку, що даний **етюд** з великою долею ймовірності виконаний російським художником, який часто приїжджав в Україну, **Костянтином Маковським»**, – робить висновок мистецтвознавець Лариса Чернова» («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020); 2) техніки живопису: «Художниця працює у абстрактному експресіонізмі, використовує змішану техніку (**акрил, графіт, колаж, чорнило, олійні фарби**)» («Новини Закарпаття. Культура» 16.06.2019); 3) стилі живопису: «Митець малює картини у стилі **поп-арту, кубізму та комізму»** («Новини Закарпаття. Культура» 26.12.2019); «Які працюють у найрізноманітніших стилях – **реалізм, імпресіонізм, експресіонізм, кубізм, сюрреалізм, романтизм, поп-арт**, список можна продовжити» («День.Київ.ua.Культура» 26.06.2019).

6. Графіка. Графічні терміни представлені лексемами на позначення технік. Статті, у яких вони використовуються приурочені конкретному митцю або події: «Привертають увагу твори художника Степана Марчука, який працює в складній техніці **гарячої емалі»** («День.Київ.ua.Культура» 29.05.2019); «**Люмінація** (створення буквиць, мініатюр, заставок) у Біблії Гутенберга зроблена вручну, і саме це зробило кожен примірник особливим, з унікальним оздобленням» («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020); «Наприклад, офорт Ігоря Подольчака суттєво доповнить збірку робіт художника в

*НАМУ, а також увійде до вже наявної в музеї документації відомої акції «Фонду Мазоха» – «Мистецтво в космосі» (1993), де брав участь відбиток цього **офриту*** («День.Київ.ua.Культура» 26.07.2019); *«Спеціалісти розповідають, що техніка **гарячої емалі** дуже складна, із цим мистецтвом знайомі далеко не всі українці»* («День.Київ.ua.Культура» 16.08.2019); *«У другій половині 1970 – 1980-ті ним була створена більшість відомих монументальних творів: **мозаїчне панно** «Будівельники» (Київ); **розпис** «Людина і природа» в фойє будинку культури на Миколаївщині; **розпис** «Енергія» у фойє Будинку культури Чорнобиля (холодна енкаустика); інтер'єр вестибюлю у готелі «Росія» у Смоленську (різьблення по каменю); мозаїчне панно «Життя» у Тольятті; розпис і **вітражі** «Русь» у кав'ярні «Хрещатик» у Києві, і такий знаковий твір, як розпис «Дерево життя» на станції «Мінська» для київського метрополітену»* («День.Київ.ua.Культура» 06.05.2020).

7. Художня фотографія. Цей вид є досить обмеженим у використанні термінів. Оскільки в опрацьованих нами статтях в основному вони представлені безпосередньо фотографіями, до яких є короткий опис події чи людей, яким вони приурочені. В аналізованому матеріалі, де було знайдено терміни, що пов'язані із художньою фотографією використано загальні терміни, що є характерним для цього виду мистецтва: *«У неділю, 17 листопада, на Міжгірщині відбудеться презентація трьох **арт-об'єктів – фотозон**, які встановлюються для підвищення туристичної привабливості відомих закарпатських локацій»* («Новини Закарпаття. Культура» 15. 11. 2019).

II. Часові:

1. Література. Ця група видів мистецт є найширшою. Оскільки терміни, які використано можна поділити на загальні та конкретні. До першої групи потрібно віднести лексеми, що є характерними для літератури загалом: *«**Оповідач історії, який не вимовить за весь роман жодного слова, вирушає зі своїм єдиним другом, котрий має дивне прізвисько невідомого походження – Пі, в мандри Україною**»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 12.03.2019); *«У **передмові** до книжки «Тайстра казок» голова Закарпатської обласної організації Національної спілки письменників України Василь Густі пише...»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); *«Напевне, Ірина Невицька орієнтувалася на відомі їй зразки **дитячої літератури** – «Пригоди Тома Соєра» Марка Твена, оповіді про Лудьо Матяша»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); *«Василь Шкіря зізнається, що творити **казкові сюжети** йому допомагає саме життя»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); *«Ці **розповіді** є навіть більшими, ніж просто анекдоти, йдеться в анотації до книги»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 15.06.2019); *«Можливості креативного*

«озвучення» цих укорінених понять автори побачили у найдавнішому способі відтворення художнього світобачення – **міфі, метамові і надзнаках міфотворчості** («День.Київ.ua.Культура» 27.05.2020); «Головним моментом концерту виявилася світова прем'єра твору нашого легендарного сучасника – композитора Мирослава Скорика, який спеціально для цієї події написав цикл романсів «До Музи» на однойменний цикл **віршувань Богдана-Ігоря Антонича** («День.Київ.ua.Культура» 25.04.2019). Конкретні терміни можна згрупувати за різними категоріями: 1) жанри літератури: «Виявилось, що він уже давно знайомий із моєю творчістю з газетних публікацій (**новели, казки, оповідання**) охоче друкували в газетах «Закарпатська правда», «Молодь Закарпаття» і «Молодь України»...» («Новини Закарпаття. Культура» 09.01.2019); «А писати **літературну казку** надихнула Василя Шкірю зустріч із відомим українським письменником Степаном Жупанином» («Новини Закарпаття. Культура» 09.01.2019); «Зокрема, уже вдруге відбувся конкурс **малої прози**» («Новини Закарпаття. Культура» 17.05.2019); «Дебютний **роман** Сергія Мартинюка, лідера відомого українського гурту «Фіолет», – незвична, заворожуюча книга» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 12.03.2019); «У розділі «Поштарик і його ровесники» подано однойменну **повість-казку**» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); Тут він певною мірою прагне продовжити традицію знаної на Закарпатті й Пряшівщині письменниці Ірини Невицької, яка у 20-х роках минулого століття написала чудову **п'єсу** про Матія Куколку, його пригоди, переживання, любляче та добре серце» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); «Аби переконатися, треба народитися й пожити в будь-якому закарпатському селі, – і по вінець біографії запам'ятаєш кумедні **історії-небилиці** щонайменше з чотирьох-п'ятьох довоколишніх сіл...» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019); «Одним із таких природжених фіглярів-комедіантів у верховинських Березниках був Дмитро Донинець, котрий залишив нащадкам сотні всіляких **сміховинок, жартів, яскравих кумедних сцен**...» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019); «**Притча** про недовареного козута і селянську хитрість» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 08.06.2019); «Видання про минуле і сьогодення села Климовиця Іршавського району з **переказами та легендами** старожилів, про талановитих людей, красу навколишньої природи пропонується у вигляді путівника» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 02.12.2019); «Для тих, у кого це прізвисьце досі асоціюється винятково із козацькою стравою, нагадаю - це автор: першої української граматики; першого перекладу Біблії українською мовою; перекладів творів Шекспіра, Байрона, Гете українською; автор першого **історичного роману** «Чорна рада» (надто актуального сьогодні)...» («День.Київ.ua.Культура» 09.08.2019); 2) роди

літератури: «Збагачують експозицію видання **прози** Вікторії Андрусів, Наталії Дурунди, книжки письменниць, які пишуть угорською мовою...» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 12.03.2019); «До того ж письменник опановує нові для нього жанри – **драматургію** для дітей («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); 3) стилі та напрямки: «І якщо з родоначальником **«театру абсурду»** більш-менш все зрозуміло, то до письменника, який страждає на психічні розлади, більше виникає питань, ніж відповідей» («День.Київ.ua.Культура» 14.06.2019); «Навпаки, адже стиль **«нуар»** (похмурий детектив) запозичив немало прийомів із естетики німецького **експресіонізму**, а Микола Куліш із Лесем Курбасом свого часу були якраз симпатиками експресіонізму» («День.Київ.ua.Культура» 06.02.2020).

2. Музика. У цьому виді мистецтва можна виділити загальні терміни: «Вже двадцять третій раз для молоді Закарпаття влаштували фестиваль **духовної музики**, аби популяризувати християнську віру серед молоді, а також об'єднати вірян з різних куточків Закарпаття» («Новини Закарпаття. Культура» 20.07.2019); «Духовий оркестр обласної філармонії виконав **героїчні мелодії** та Державний гімн України» («Новини Закарпаття. Культура» 29.08.2019); «Скрипаль-самородок знає надзвичайно багато **народних пісень і мелодій**, які є основою його **репертуару**» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 01.06.2019); «Цю пісню співали козаки повстанської Степової дивізії, звільнивши Кривий Ріг від більшовиків», – говорить кобзар Тарас Силенко про музичний твір, який дуже нагадав йому своєю **мелодикою** широко відомий радянський патріотичний марш «Священная война» (День.Київ.ua.Культура. 31.01.2019); «Ви так і не зіграли **саундтрек** із «Ван Гельсінга», хоча обіцяли мені в минулому інтерв'ю» («День.Київ.ua.Культура» 11.12.2019). Конкретні терміни можна згрупувати за різними критеріями: 1) за наявності авторства: «Здавна на Закарпатті **щедривками** бажають багатого врожаю, добробуту родині та її господареві, а **колядою** прославляють народження Ісуса Христа» («Новини Закарпаття. Культура» 14.01.2020); 2) жанри: «Тернопільський дует «TVORCHI» презентував **пісню**, з якою візьме участь у національному відборі на міжнародний пісенний конкурс «Євробачення-2020»» («Новини Закарпаття. Культура» 03.02.2020); «Як показав концерт, в якому перша українська **симфонія** (твір Максима Березовського) була включена у сучасний її контекст п'єс Моцарта і Гайдна, підхід диригента до складання програм та інтерпретації творів є абсолютно новаторським» (День.Київ.ua.Культура. 28.02.2019); «Головним моментом концерту виявилася світова прем'єра твору нашого легендарного сучасника – композитора Мирослава Скорика, який спеціально для цієї події написав цикл **романсів** «До Музи» на однойменний цикл віршів Богдана-Ігоря Антоновича»

(«День.Київ.ua.Культура» 25.04.2019); «Відому однойменну баладу Тараса Шевченка ставили різні митці, але на цей раз шанувальникам балету продемонстрували останню роботу легендарного танцівника і хореографа Валерія Ковтуна (1944 –2005 рр.), який також був співавтором **лібрето** Всеволода Чаговця» («День.Київ.ua.Культура» 09.04.2020); 3) стилі музики: «Музиканти грають сучасний **камерний джаз**, занурений у нову **академічну музику, авангард та фрі-джаз**» («День.Київ.ua.Культура» 19.05.2019); «На тому й стояв та й після знаменитих **KISS** стоятиме **глем-рок**» («День.Київ.ua.Культура» 13.06.2019); «В ній, як в букеті, зібрані найкрасивіші квіти звідусіль – **і електроніка, і джаз, і авангард**» («День.Київ.ua.Культура» 16.07.2019); «Щодо музичної складової, то вона була різною: **ліричний і душевний інді-фолк** гурту «Ліловий», **теплий соуловий ритм-енд-блюз та хіп-хоп** від формації «макс пташник & clan», **психоделічний поп-рок та рок-енд-рол** від гурту *Lama*, а також **хіп-хоп** гурт *ТНМК* (до слова, це був їхній перший виступ на Андріївському узвозі)» («День.Київ.ua.Культура» 17.09.2020); «Оркестр Андрія Чорного відомий, перш за все, унікальними **аранжуваннями** у стилі **симфонічного року**, завдяки яким його програми «Гра престолів» та *Voice of the Sympho Rock* здобули шалену популярність серед українських поціновувачів як сучасної, так і **класичної музики**» («День.Київ.ua.Культура» 17.12.2019). 4) голоси виконавців: «У 1957–1997 роках – солістка (**лірико-колоратурне сопрано**) Київського театру опери та балету» («День.Київ.ua.Культура» 28.04.2019); «Гран-прі (\$10 000) та приз глядацьких симпатій одержала львів'янка Мар'яна Мазур (**сопрано**) – артистка хору Львівської опери. Перша премія (\$5000 кожна і звання лауреата): Роман Чабаранок (**бас-баритон**) і Руслана Коваль (**сопрано**), друга (\$2000 кожна і звання лауреата) – Володимир Тишков (**бас**) і Дар'я Литовченко (**сопрано**), третя (\$3000 кожна і звання лауреата) – Святослав Винник (**баритон**) та Юлія Алексєєва (**сопрано**), четверта (\$2000 кожна і звання лауреата) – Ігор Євдокименко та Вікторія Мельник (**сопрано**)» («День.Київ.ua.Культура» 26.11.2019); «28 лютого Україну вперше відвідає видатний італійський **тенор** Вітторіо Гріголо, який сьогодні належить до найяскравіших світових зірок **бельканто**» («День.Київ.ua.Культура» 27.02.2020); «У репертуарі квартету – **фольк, класична музика та джаз**» («День.Київ.ua.Культура» 19.05.2020).

III. Просторово-часові:

I. Хореографія. Терміни, які представлено в статтях, пов'язані із танцювальними стилями: «Цей Міжнародний танцювальний фестиваль – вже відомий бренд в українській та східноєвропейській **хіп-хоп спільноті**» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 20.04.2019); «Наступного року там же ми танцювали **па-де-де** з «Баядерки» і

«Корсара»» («День.Київ.ua.Культура» 04.08.2019); *«Інша подібна подія приверне не менше, а може, навіть і більше уваги: у Зеленому театрі покажуть шедевр німого кіна – трилер «Кабінет доктора Калітарі» Роберта ВІНЕ (1920) у супроводі культового британського панк-кабаре The Tiger Lilies»* («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019); *«Балет «Доц» – філософська розповідь у формі хореографічної сюїти про долі людей, мимоволі об'єднаних спільним часом і простором»* («День.Київ.ua.Культура» 18.09.2019); *««1984. Інша» – балет-антиутопія за мотивами роману Джорджа Орвелла, в основі якого зовсім нове прочитання відомої історії, інші герої, свіже розуміння глобальних соціальних питань, – підкреслила Василина СУХОПЛЕЧЕВА, керівниця піар-служби «Київ Модерн-балету»»* («День.Київ.ua.Культура» 16.01.2020); *«Орґія богів фламенко»* («День.Київ.ua.Культура» 05.02.2020).

2. Театр. Цей вид мистецтва представлено загальними термінами: *«Колоритне та яскраве дійство починається з огляду - параду сіл та селищ Рахівщини, далі хода іде до природного амфітеатру «Буркут»»* («Новини Закарпаття. Культура» 01.08.2019) та конкретними, які виражені жанрами театру: *«Отже, змальовані в опері «Запорожець за Дунаєм» події зовсім не відповідають історичній дійсності»* (День.Київ.ua.Культура 26.04.2019); *«А жанр вистави – трагікомічний фастнахтипіль, умовно кажучи, німецький фарс»* («День.Київ.ua.Культура» 04.12.2019); *«Фізичний театр – це жанр театральної вистави, характерною особливістю якого є опора на фізичний рух виконавців, що водночас може поєднуватися із текстом, але не завжди»* («День.Київ.ua.Культура» 14.06.2020).

3. Кіно. Терміни цього виду мистецтва, пов'язані жанрами та видами фільмів. В основному в аналізованих статтях представлено іноземне кіно, але також є українське. Цю категорію можна поділити на фільми, мюзикли та мультфільми. До першої групи можна віднести: *«Восени на українські екрани вийде історико-пригодницька драма про одного з найвідоміших борців за свободу свого краю, легендарного ватажка опришків Олексу Довбуша»* («Новини Закарпаття. Культура» 04.02.2020); *««Стрімголов» – українська психологічна драма 2017 року, повнометражний режисерський дебют Марини Степанської»* («РІО. Закарпатська Народна Газета. Дозвілля» 12.04.2019); *«Параджанов справді не дарма заговорив про сюрреалізм – стиль, який був частиною художнього європейського Авангарду 1920-х.»* («День.Київ.ua.Культура» 10.01.2019); *«У Запорізькому ТЮГу буде представлено психологічний трилер «Загадкове нічне вбивство собаки» С. Стівена»* («День.Київ.ua.Культура» 12.03.2019); *«Творчий доробок Надії Дмитрівни різнобарвний (від гротеску до високої трагедії) майстерно представлений не лише на театральній сцені, а й у кіно»* («День.Київ.ua.Культура» 18.07.2019); *«У Німеччині*

відсутній **психологічний театр** із надміром емоцій, у якому актори вживаються в роль» («День.Київ.ua.Культура» 20.06.2019); «Також у складі французької делегації був кінорежисер Бертран Норман, який зняв відомий **документальний фільм** «Балерина»» («День.Київ.ua.Культура» 03.08.2019); «Інша подібна подія приверне не менше, а може, навіть і більше уваги: у Зеленому театрі покажуть шедевр **німого кіна** – **трилер** «Кабінет доктора Калігарі» Роберта ВІНЕ (1920) у супроводі культового британського панк-кабаре *The Tiger Lilies*» («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019); «Відкриється фестиваль французькою **комедією** «Прекрасна епоха» (*La belle époque*, режисер – Ніколя БЕДОС)» («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019); «Ще одна подія першого дня – традиційний кіноперформанс на Потьомкінських сходах – показ раннього голлівудського **блокбастера** «Козаки» (1928, режисери – Джордж У. ГІЛЛ та Кларенс БРАУН)» («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019); «Останній зняв сотні фільмів – переважно **горорів та кривавих комедій** – і серед них жодного по-справжньому хорошого, тим не менш, умів вирізняти таланти: у нього починали Френсіс Форд КОПОЛА, Мартін СКОРСЕЗЕ і Джонатан ДЕМІ» («День.Київ.ua.Культура» 14.11.2019); «За мотивами подорожей, вийшла **документальна трилогія** «З табуретом через Гімалаї»: «Царствений Кінь» (режисер Сергій ЛИСЕНКО), «Тибет Нелегал» (Ярослав Попов) і «The stool» (Ярослав АНДРУЩЕНКО)» («День.Київ.ua.Культура» 20.12.2019); «Хуліганська **комедія** «Стрікер» – про відчайдушів, які вибігають оголеними під час масових заходів, наприклад, на футбольних матчах» («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020); «Головна героїня **мелодрами** «Мрія Катріни» режисерів Даріо і Мірко БІШОФБЕРГЕРІВ хоче мати дітей, але її чоловік гине в автокатастрофі...» («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020); «Любов Тарантіно до **вестернів** давно відома критикам і шанувальникам» («День.Київ.ua.Культура» 26.06.2020). До другої групи: «Французький режисер Франсуа ОЗОН (нар. 15 листопада 1967 р., Париж) завоював міжнародну популярність завдяки таким несхожим роботам, як **чорна комедія** «Сітком» (1998), **мюзикл** з цілим сузір'ям французьких зірок «8 жінок» (2002), **психологічні драми** «Басейн» (2003) і «Молода та прекрасна» (2013)» («День.Київ.ua.Культура» 24.04.2019). До третьої групи: «Серія не буде пов'язана з основною **сюжетною лінією мультсеріалу**... а по своєму формату буде схожа на **серію** про «Айпак 16», яку у свій час переглянули півмільйона разів» («РІО. Закарпатська Народна Газета. Дозвілля» 05.05.2019); «**Повнометражна анімація** «Життя кабачка» (Швейцарія, Франція) режисера Клода БАППАСА – історія хлопчика сироти Ікара, який потрапляє до притулку, де кожна дитина розповідає йому свою непросту історію» («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020).

4. Телебачення. Цей вид мистецтва є найменш представленим термінами. В основному вони пов'язані із жанрами програм: *«А сама картина, чим ближче до фіналу, тим більше скидається на пілотний випуск чергового серіалу, який зависає десь посередині між арт-хаусом і сатирою, не будучи ані першим, ані другою»* («День.Київ.ua.Культура» 04.01.2019).

5. Естрада. Цей вид мистецтва представлено загальним терміном «ансамбль»: *«Та найбільш зворушили виступи танцювальної групи ансамблю «Закарпатські візерунки», вихованців театральної студії «Бавка»»* («Новини Закарпаття. Культура» 07.03.2020).

6. Цирк. Із цим видом мистецтва термінів у статтях представлено мало. Можливо, через те, що це не дуже цікавить читача. Варто зауважити, що в опрацьованому нами матеріалі було знайдено тільки одну статтю, у якій описано цирк та використано терміни: *«Глядачі побачать вибухове мистецтво знаних колективів, що працюють у жанрі пантоміми й клоунади – Театр «Жарт», «Мім-арт лабораторія», «Арт-обстріл», Квартет «DEKRU», Проект «АРТИЛЬ», ILINASTROE з Києва, Запорізький Театр танцю, «Артмімія» – з Вірменії, Silentium з Калуша, NIKOLI з Польщі, «Прекрасні квіти» з Харкова, ZhArt з Дніпра»* («День.Київ.ua.Культура» 18.10.2019).

Таким чином, термінів культурно-мистецької сфери чимало. Нами вони були згруповані залежно від виду мистецтва.

3.2. Діалектизми у медіатекстах в мові закарпатської преси

У наших опрацьованих газетах за лексичним значенням можна виділити 17 діалектизмів. Їх можна згрупувати наступним чином:

I. Назви на позначення людини:

1) бетлегемщик – людина, яка бере участь у різдвяній виставі (власні знання): *«— Ваша коляда тут, а атріумі Закарпатської облдержадміністрації – це вже багаторічна добра традиція, – сказав Олексій Гетманенко, звертаючись до бетлегемщиків»* («Новини Закарпаття. Культура» 14. 01. 2020);

2) бітанга – сильна людина [61, с. 26, 49]: *«29-30 червня в Ужгороді та території ФМК (вул. Шумна 27) відбудеться фестиваль вуличної їжі здорової людини БІТАНГА»* («Новини Закарпаття. Культура» 29.06.2019);

3) газдиня – «жін. до газда» [61, с. 55]: *До «Одна з газдинь так розповідає про те, що сталося...»* («Новини Закарпаття. Культура» 11.05.2020).

II. Назви на позначення професії або діяльності:

1) гентеш – м'ясник [61, с. 46]: *«Турінформ Закарпаття»* оприлюднив програму конкурсу різників (**гентешів**), який традиційно відбувається у селі Геча на Берегівщині» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 09.01.2020);

2) товкмач – це людина, як щось тлумачить (власні знання). У словнику можна знайти дієслово «товкмачити» із таким визначенням «Те саме, що тлумачити» із приміткою рідко [67, с. 164] *«Тож сусідка дає пояснення суддям, один з яких володіє угорською мовою, інший німецькою, а з протонародної перекладає офіційний товкмач»* («Новини Закарпаття. Культура» 11.05.2020);

3) фіглярів – жартівник [61, с. 399]: *«Одним із таких природжених **фіглярів-комедіантів** у верховинських Березниках був Дмитро Донинець, котрий залишив нащадкам сотні всіляких сміховинок, жартів, яскравих кумедних сцен»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019).

III. Назви на позначення страв або продуктів харчування:

1) вурда – сир низької якості, який отримують із овечого молока під час її варіння [61, с. 42]: *«тут можна придбати якісні продукти вівчарства: овечий сир-будз, свіжу **вурду** і традиційну гуцульську овечу бриндзю»* («Новини Закарпаття. Культура» 04.08.2019);

2) лечо (затьораш) – це страва, яка готується по-різному, але в основі помідори, цибуля, болгарський перець (власні знання): *«Присутніх поінформували про те, що **лечо** без колбаси і сала, яку готують з додаванням молока та яєць, у деяких селах Закарпаття називають **затьораши**»* («Новини Закарпаття. Культура» 17.09.2019);

3) палачінта – назва страви (літературний варіант – млинці) (власні знання): *«Як зазначають організатори, «Ужгородська **палачінта**» – це гастрономічний фестиваль з різноманітною культурною та розважальною програмою, що поєднує українські й закарпатські традиції та сучасні тенденції»* («Новини Закарпаття. Культура» 14.01.2020).

IV. Назви на позначення тварин:

1) когут – півень [61, с. 146]: *«Притча про недовареного **когута** і селянську хитрість»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 08.06.2019); *«Аж дивиться, а її **когут** вариться у сусідському горщику»* («Новини Закарпаття. Культура» 11.05.2020).

V. Назви на позначення прикметників:

1) файне – гарне [61, с. 397]: *«Щодня з 10:00 по 22:00 год. у міському парку Центральний працюватиме ярмаркове містечко фестивалю-конкурсу «Червене вино», де можна не тільки скуштувати **файне** закарпатське вино, але і спробувати особливості*

місцевої кухні, а також чудово розважитись...» («Новини Закарпаття. Культура» 10.01.2020);

2) червене – червоного кольору (власні знання): *«Щодня, 9-14 січня 2020р., з 10:00 по 22:00 працює ярмаркове містечко фестивалю-конкурсу «Червене вино», з музичним супроводом»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 02.01.2020).

VI. Назви на позначення предметів:

1) бетлегем – вертеп [61 с. 23]: *«Це Рахівський районний різдвяний фестиваль «Гуцульські бетлегемі»* («Новини Закарпаття. Культура» 08.01.2020);

2) ватра – вогнище [66, с. 297]: *«Не обійшлося на святі і без символічної для гуцулів **ватри**»* («Новини Закарпаття. Культура» 21.10.2019);

3) гражда – садиба [68, с. 154]: *«В **гражді** можна буде створити власний чай з зібраних в карпатських горах трав, посидіти біля діючої печі та доторкнутись до деталей побуту горян»* («Новини Закарпаття. Культура» 08.08.2019);

4) кошар – кошик (власні знання): *«Цього року знову збираємо «ЗАКАРПАТСЬКИЙ **КОШАР**» – продукцію крафтових закарпатських виробників (традиційні – сири, м'ясна продукція, вино, пиво, а також цікавинки)»* («Новини Закарпаття. Культура» 02.01.2020);

5) файта – порода, сорт [61, с. 397]: *«Майже три роки тому вийшла остання частина культового Закарпатського мультсеріалу «Наша **Файта**» . Його полюбили тисячі наших краян та дивились в різних куточках нашої планети»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 05.05.2019).

Отже, у закарпатських газетах представлені різноманітні діалектизми. Вони показують живу народну мову, яку чимало читачів на території Закарпаття розуміють. Варто зауважити, що діалектизми надають статтям колориту. Вони представлені тільки в газетах «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета».

3.3. Експресивні словотворчі засоби в мові закарпатської преси

В опрацьованих статтях ми можемо виділити наступні словотворчі афікси (класифікація здійснена В. Чабаненком [72, с. 157]) :

II. Суфікси [72, с. 157-160]:

4) пестливі суфікси: **-к-, -ик-, -ок-, -чик-, -очк-, -ечк-, -ц-, -ець-, -ичок-, -очок-, -оньк-, -ат-, -атк-, -иночк-, -иноньк-, -ен-, -енят-, -енятк-, -инк-, -ичк-, -ушк-, -ун-, -ус-, -есеньк-, -ісіньк-, -усіньк-** , **-усь-** та ін.: *«Вона займається з дітками, і більшість із них (дівчатка по дев'ять-десять років) гаптують низзю»* («День.Київ.ua.Культура»

21.08.2019), *«А от тонкі, делікатні лінії можна зробити лише спеціальною щіткою — «котячкою», що її робить із кошачої шерсті сам майстер. Треба спочатку домовитися з кішкою — щоб та дозволила відрізати пасмо своєї шерстки, а вже потім приступати до справи, — пояснює майстриня (День.Київ.ua.Культура 29.05.2019), «Маленька донечка обіймає руками тата ніби намагається втримати, поруч - постать заплаканої вагітної жінки із малям на руках» («Новини Закарпаття. Культура» 05.03.2020); «Пан Тимур вже змалечку знав, що він людина творча» («Новини Закарпаття. Культура» 26.12.2019); «Але це не пасторальні картинки, в затишних куточках будинку або саду, що на картинах, живе людина» («День.Київ.ua.Культура» 26.06.2019); «Кажу вам: зробіть кривенький стаканчик, але щоб він був свій, індивідуальний, не схожий ні на якого іншого, щоб його навіть не треба було підписувати», — пояснює викладач «авторського скла»» («День.Київ.ua.Культура» 25.03.2020); «Цього року фестиваль відкрив масштабний двотижневий симпозіум, на який приїхали майстри емальєрної справи із різних куточків України, а також Аргентини й Білорусі» («День.Київ.ua.Культура» 16.08.2019); «С.І.Жупанин, до речі включив казки Василя Шкірі «Вівчарик і Босорканя» та «Зайчик у листі» до навчального посібника для учнів 5-6 класів загальноосвітніх шкіл, 1-2 класів гімназій і ліцеїв Закарпаття «Верховиночка»» («Новини Закарпаття. Культура» 09.01.2019); «Це яскраво підтверджують його книжки «25 казочок для маленьких діточок» (1994), «Три бажання» (1996), «Візок казок» (1998), «Король жебраків» (2002), «Іван Сила і брати - розбійники» (2005), «Михайлик-Насміхайлик» (2007) та інші» («Новини Закарпаття. Культура» 09.01.2019); «Ведмедик Михайлик прокинувся рівно опівночі» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); «У розділі «Поштарик і його ровесники» подано однойменну повість-казку» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); «Так, наприклад, у казці «Добромін» йдеться про таємничі ліки, здатні з лихого, недоброго звіра, яким є, скажімо, хитра Лисичка, зробити ідеально добру істоту. А в казці «Лісовий детектив» Їжачок допомагає звірятам розслідувати «темні» лісові історії, виручає з біди» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); «...як прадавню бігли нести один посперед другого на вилах сіно і кидали перед паровозом, коли той уперше свиснув за мостиком нижче їхнього села» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019); «про що мовиться у тих придибенціях, однозначно діялося з уродженцями «не з нашого красного села», а виключно «з тої маленької сусідської селини»...» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019); «Харизматичний Біс таки перемагає, і маленького підлітка-янгола шкода — однак ти відчуваєш дивну радість від справжності цієї драматургії, яка за стільки років не застаріла, і відчуваєш гордість за її автора» («День.Київ.ua.Культура» 06.02.2020);*

«Нагадаємо, з 9 по 11 січня Тячівщині та Рахівщині триває ювілейний фестиваль дитячих колядок «Вифлеємська зіронька» («Новини Закарпаття. Культура» 14.01.2020); «Колись у нас був маленький оркестр, зараз він виріс до хороших масштабів» («День.Київ.ua.Культура» 11.»12.2019); «На Рахівщині завершився X ювілейний фестиваль колядок «Вифлеємська зіронька», який уже десятий рік поспіль проводиться з ініціативи та підтримки народного депутата України Василя Петювки» («Новини Закарпаття. Культура» 14.01.2020); «Потім фестивальну естафету продовжать артисти Запорізького театру ляльок, які запросять дітей на мюзикл «Веселі історії барона Мюнхаузена» В. Довлетова і казку «Лисичка-сестричка та Вовк-панібрат» В. Нестайка, а Запорізький театр-лабораторія VІЕ покаже чорну комедію «Я.Зоя» В. Ченського і моно-бомбу «Ответка@UA» Н. Нежданой» («День.Київ.ua.Культура» 12.03.2019); «...закриє фестиваль-конкурс вистава «Дядечків сон» за Ф. Достоевським із репертуару Дніпровського академічного театру драми та комедії» («День.Київ.ua.Культура» 12.03.2019); «Драма, заснована на реальних подіях, розповідає про католицького священика з Ліона Бернара ПРЕЙНЕ (відповідного персонажа звати Прейон), звинуваченого 2016 року в розбещенні десятків хлопчиків зі свого приходу» («День.Київ.ua.Культура» 24.04.2019); «У містечку в Північній Македонії щороку в січні місцевий священик жбурляє в річку дерев'яний хрест, який потім шукають сотні чоловіків» («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019);

5) загрубіло-збільшувальні суфікси: **-ищ-, -иськ-, -ак-, -як-, -ук-, -юк-, -ар-, -яр-, -ур-, -юр-, -аг-, -яг-, -ах-, -ях-, -омах-, -ань-, -ил-, -ух-, -юх-, -уг-, -юг-, -ег-, -айл-, -идл-, -инд-, -ман-, -уган-, -уч-, -юч-, -ущ-, -ющ-, -езн-, -елезн-, -ону-, -огону-** та ін.: «Нам потрібно розвивати сувенірну продукцію такого ж високого рівня, яка не мала б нічого спільно з «шароварщиною», якою рясніє нині Андріївський узвіз», — упевнена вона» («День.Київ.ua.Культура» 14.08.2019); «Один — звичайний робітник, сім'янин, корінний дончанин, кремезний чолов'яга 45 років, другий — 26-річний неодружений інтелігент із Західної України» («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019).

ІІІ. Префікси. Префікс приєднується до стилістично маркованих назв ознак: «А правдоподібну «легенду», суть якої не зміг би чітко розтлумачити ніхто з премудрих, — вигадали самі жінки» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 08.06.2019); «Актриса подарувала нам, глядачам, чимало прекрасних хвилин зустрічей із високим театральним мистецтвом» («День.Київ.ua.Культура» 18.07.2019).

У нашій мові є емоційно-оцінні композити [72, с. 161], але у статтях ми змогли виділити лише один: «...як «приклеюють» називки-ярлики **скупих-нехоторобів-шахраюватих**, хто і коли та ще і як із сусідніх сіл першим відплив до Америки на

заробітки і як наймався на роботу, не знаючи жодного тамтешнього слова...» («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019).

3.4. Експресивний синтаксис в мові закарпатської преси

Для дослідження експресивного синтаксису ми використовуємо класифікацію мовознавця Г. Акімова, яка полягає у виокремленні наступних експресивних конструкцій [1, с.87]:

I. Парцеляцію:

1) *«У техніці гарячого батика, в якій я працюю, є свої переваги. Якщо живопис олійними фарбами можна повторити, то в цій техніці кожна річ – унікальна, і навіть автор не може зробити ще одну таку саму копію»* («День.Київ.ua.Культура» 25.03.2020);

2) *«Наприклад, офорт Ігоря Подольчака суттєво доповнить збірку робіт художника в NAMU, а також увійде до вже наявної в музеї документації відомої акції «Фонду Мазоха» – «Мистецтво в космосі» (1993), де брав участь відбиток цього офорту»* («День.Київ.ua.Культура» 26.07.2019);

3) *«Аби переконатися, треба народитися й пожити в будь-якому закарпатському селі, – і по вінець біографії запам'ятаєш кумедні історії-небилиці щонайменше з чотирьох-п'ятьох довоколишніх сіл...»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 25.05.2019);

4) *«Навпаки, адже стиль «нуар» (похмурий детектив) запозичив немало прийомів із естетики німецького експресіонізму, а Микола Куліш із Лесем Курбасом свого часу були якраз симпатиками експресіонізму»* («День.Київ.ua.Культура» 06.02.2020);

5) *«Як показав концерт, в якому перша українська симфонія (твір Максима Березовського) була включена у сучасний її контекст н'єс Моцарта і Гайдна, підхід диригента до складання програм та інтерпретації творів є абсолютно новаторським»* (День.Київ.ua.Культура. 28.02.2019);

6) *«Цей Міжнародний танцювальний фестиваль – вже відомий бренд в українській та східноєвропейській хіп-хоп спільноті»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 20.04.2019);

7) *«Інша подібна подія приверне не менше, а може, навіть і більше уваги: у Зеленому театрі покажуть шедевр німого кіна – трилер «Кабінет доктора Калігарі» Роберта ВІНЕ (1920) у супроводі культового британського панк-кабаре The Tiger Lillies»* («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019);

8) *«Останній зняв сотні фільмів – переважно горорів та кривавих комедій – і серед них жодного по-справжньому хорошого, тим не менш, умів вирізяти таланти: у нього починали Френсіс Форд КОПОЛА, Мартін СКОРСЕЗЕ і Джонатан ДЕМІ»* («Мовчання ягнят»). («День.Київ.ua.Культура» 14.11.2019);

9) *«Серія не буде пов'язана з основною сюжетною лінією мультсеріалу... а по своєму формату буде схожа на серію про «Айпак 16», яку у свій час переглянули півмільйона разів»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 05.05.2019);

10) *«Майже три роки тому вийшла остання частина культового Закарпатського мультсеріалу «Наша Файта» . Його полюбили тисячі наших краян та дивились в різних куточках нашої планети* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 05.05.2019).

II. Сегментацію:

1) *«Оповідач історії, який не вимовить за весь роман жодного слова, вирушає зі своїм єдиним другом, котрий має дивне прізвисько невідомого походження – Пі, в мандри Україною»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 12.03.2019);

2) *«У неділю, 17 листопада, на Міжгірщині відбудеться презентація трьох арт-об'єктів – фотозон, які встановлюються для підвищення туристичної привабливості відомих закарпатських локацій»* («Новини Закарпаття. Культура» 15. 11. 2019);

3) *«Цей вернісаж є продовженням проекту української кураторки і fashion-дизайнерки Тетяни Іващенко, який проходив минулого року під назвою iFashionArt (його показували у Музеї історії міста Києва), присвяченого моді, інтелекту і сучасному мистецтву»* («День.Київ.ua.Культура» 27.03.2019);

4) *«Головним моментом концерту виявилася світова прем'єра твору нашого легендарного сучасника – композитора Мирослава Скорика, який спеціально для цієї події написав цикл романсів «До Музи» на однойменний цикл віршуваль Богдана-Ігоря Антоновича»* («День.Київ.ua.Культура» 25.04.2019);

5) *«Треба спочатку домовитися з кішкою — щоб та дозволила відрізати пасмо своєї шерстки, а вже потім приступати до справи, — пояснює майстриня* (День.Київ.ua.Культура 29.05.2019).

III. Номінативні речення: *«Притча про недовареного козуга і селянську хитрість»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 08.06.2019).

IV. Вставні конструкції:

1. Виражають зв'язок думок та їх послідовність: *«Виявилось, що він уже давно знайомий із моєю творчістю з газетних публікацій (новели, казки, оповідання) охоче друкували в газетах «Закарпатська правда», «Молодь Закарпаття» і «Молодь України»...»* («Новини Закарпаття. Культура» 09.01.2019); *«Поливаний Понеділок, виявляється, теж не святкуватимуть цього разу, готуючись до зустрічі із поливальниками у власних оселях»* («Новини Закарпаття. Культура» 20.04.2020); *«Наприклад, офорт Ігоря Подольчака суттєво доповнить збірку робіт художника в НАМУ, а також увійде до вже наявної в музеї документації відомої акції «Фонду Мазоха» – «Мистецтво в космосі» (1993), де брав участь відбиток цього офорту»* («День.Київ.ua.Культура» 26.07.2019); *«Так, наприклад, у казці «Добромін» йдеться про таємничі ліки, здатні з лихого, недоброго звіра, яким є, скажімо, хитра Лисичка, зробити ідеально добру істоту. А в казці «Лісовий детектив» Їжачок допомагає звірятам розслідувати «темні» лісові історії, виручає з біди»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля» 04.05.2019); *«Отже, змальовані в опері «Запорожець за Дунаєм» події зовсім не відповідають історичній дійсності»* (День.Київ.ua.Культура 26.04.2019); *«Аналізуючи загальний образний і живописний лад твору, характер трактовки окремих деталей, манеру мазка, можна дійти висновку, що даний етюд з великою долею ймовірності виконаний російським художником, який часто приїжджав в Україну, Костянтином Маковським», – робить висновок мистецтвознавець Лариса Чернова»* («День.Київ.ua.Культура» 24.06.2020);

2. Припущення, невпевненість: *«Інша подібна подія приверне не менше, а може, навіть і більше уваги: у Зеленому театрі покажуть шедевр німого кіна – трилер «Кабінет доктора Калітарі» Роберта ВІНЕ (1920) у супроводі культового британського панк-кабаре The Tiger Lilies»* («День.Київ.ua.Культура» 11.08.2019);

3. Джерело повідомлення: *«Як зазначають організатори, Карпатський Гірський Міжнародний Кінофестиваль планують відвідати кіномитці з всього світу»* («Новини Закарпаття. Культура» 08.06.2020); *«Пригадую, одну з добірок презентував на сторінках «закарпатки», яка виходила тоді понад стотисячним тиражем, лауреат Шевченківської премії Петро Скунць»* («РІО. Закарпатська Народна Гезета. Дозвілля.» 04.05.2019); *«Як показав концерт, в якому перша українська симфонія (твір Максима Березовського) була включена у сучасний їй контекст н'єс Моцарта і Гайдна, підхід диригента до складання програм та інтерпретації творів є абсолютно новаторським»* (День.Київ.ua.Культура. 28.02.2019).

4. Спосіб оформлення думок: *«Зокрема, уже вдруге відбувся конкурс малої прози»* («Новини Закарпаття. Культура» 17.05.2019); *«А жанр вистави – трагікомічний фастнахтипіль, умовно кажучи, німецький фарс»* («День.Київ.ua.Культура» 04.12.2019).

Висновки до розділу 3.

Таким чином, нами було опрацьовано три газети «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета», «День» в період з 01.01.2019 по 30.06.2020. Статті присвячені культурно-мистецькій сфері. Терміни, які нами були опрацьовані відповідно класифікувалися за типологією мистецтв Т. Шмильової:

I. Просторові: декоративно-прикладне мистецтво, дизайн, архітектура, скульптура, живопис, графіка, художня фотографія.

II. Часові: література, музика.

III. Просторово-часові: хореографія, театр, кіно, телебачення, естрада, цирк.

До цих груп було наведено приклади. Коротко описано і виділено власне терміни культурно-мистецької сфери. Деякі підгрупи було нами ще поділено залежно від термінів. Найменше тих, які пов'язані із телебаченням, цирком, естрадою, а найбільше – музикою, літературою.

У закарпатських газетах у період з 01.01.2019 по 30.06.2020 було використано 17 діалектизмів. Для визначення їх значень нами було використано Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району авторства І. Сабадош, а також Словник української мови в 11 томах та власні знання. Використанні діалектизми були згруповані наступним чином:

- 1) назви на позначення людини;
- 2) назви на позначення професії або діяльності;
- 3) назви на позначення страв або продуктів харчування;
- 4) назви на позначення страв або продуктів харчування;
- 5) назви на позначення прикметників;
- 6) назви на позначення предметів.

Стосовно словотворчої експресивності, то виокремлено найбільше суфіксів, а найменше – композитів. Виокремлено синтаксичну експресивність, який представлений у газетних статтях працеляцією, сегментацією, вставними конструкціями й номінативним реченням.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети нами було розв'язано всі завдання.

Охарактеризовано публіцистичний стиль. У мовознавстві існує безліч класифікацій функціональних стилів. Вчені за їх основу беруть різні принципи. Це питання вивчалося В. Виноградовим, Д. Шмельовим, І. Білодідом, І. Череднеченком та ін. Однак всі виділяють публіцистичний стиль. У нього мовознавці С. Єрмоленко, І. Білодід та ін. вкладають різне поняття і неоднакове найменування. Наприклад, В. Виноградов, Д. Шмельов, І. Білодід виділяють публіцистичний, Д. Шмельова також виокремлює газетно-інформаційний, а І. Чередниченко – стилі масової радянської преси та агітаційно-масової публіцистики. Всі знають, де використовується цей стиль і, що він має свої мовні особливості на лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях. Саме вони допомагають його виокремити в окремий ряд. У публіцистичному стилі виділяють різні жанри та підстили. Варто наголосити на тому, що чіткої типології нема, бо межі між ними стерті. Це спричинено тим, що процеси в мові та в суспільстві швидко змінюються, що спричиняє значний вплив на ЗМІ.

Досліджено поняття «медіатексту». Вперше цей термін з'явився у 90-х роках ХХ ст. і досліджувався вченими М. Монтгомері, Дж. Фіске, Х. Дженкінс та ін. Оскільки в лінгвістиці досі нема одностайної думки стосовно тексту, то нема одного визначення медіатексту. Словники, зокрема «Медіалінгвістика: словник термінів і понять», та вчені (А. Белл, М. Казак, Т. Добросклонська) подають різне тлумачення. Спільним для них є такі характерні ознаки як: медійність, масовість, розповсюдженість та об'ємність. Також Т. Добросклонська наголошує на тому, що мова преси і медіатекст не є тотожними. Останній є вужчим терміном, бо взаємодія є між текстом і реципієнтом і воно входить у поняття «мова преси».

Розглянуто лексику з точки зору активності та пасивності, зокрема у мові преси. Вчені розходяться у класифікаціях активної та пасивної лексики. Вони мають спільні і відмінні ознаки. Це спричинено тим, що мовознавці в їх поняття вкладають неоднакове значення. Тому, наприклад, М. Кочерган виділяє чотири групи (архаїзми, історизми, неологізми, запозичення), І. Білодід розрізняє три групи (звичайні, застарілі і нові). Перший мовознавець деталізує застарілу лексику, розділяючи на архаїзми та історизми, а інший, навпаки, об'єднує. М. Кочерган виокремлює ще таку окрему групу, як запозичення, а І. Білодід цього не робить. Публіцистичний стиль має свої характерні особливості. Часто межі між стилями стираються, тому слова, які є не характерними для одного стилю входять до іншого.

Проаналізовано поняття експресивності. У лінгвістиці нема одностайної думки щодо експресії та експресивності. Такі мовознавці як: В. Григор'єва, О. Ахманова, С. Єрмоленко, Л. Мацько та ін. розуміють ці поняття по-різному. З усіх визначень ми сформуваали свої, а саме: 1. Експресія – це лінгвостилістична категорія, яка виявляється у виражально-зображальній властивості мови, тобто надає характерного звучання висловленню, що у мовленні виражатиметься емоційністю та образністю. 2. Експресивність – семантико-стилістична властивість мовної одиниці, яка виражається за допомогою різного рівня засобів через градацію ознак для підсилення емоційності і логічності висловлювання, яка надасть йому стилістичне значення.

Охарактеризовано засоби експресивізації (на словотвірному та синтаксичному рівнях). Описано класифікацію В. Чабаненка на словотвірному рівні. Виділено та охарактеризовано суфікси, префікси та основоскладання, які створюють експресивність у тексті. Перші поділені на підгрупи:

- 1) пестливі суфікси: -к-, -ик-, -ок-, -чик-, -очк-, -ечк- та ін.;
- 2) загрубіло-збільшувальні суфікси: -ищ-, -иськ-, -ак-, -ук-, -юк-, -ар-, та ін.;
- 3) суфікси, які мають іронічну, фамільярну, зневажливо якісну характеристики: -аці(я)-, -енці(я)-, -ул(я)-, -ох(а)-;
- 4) суфікси, які утворилися із збірно-зневажливих іменників розмовного походження: -в(а), -н(я), -ачч(я).

Серед префіксів, що створюють експресивність виділяють пре- та роз-. Останніми виділяють емоційно-експресивні композити.

Синтаксична експресивність – це поняття, що не має одностайного визначення. Однак вчені М. Глазкова, С. Єрмоленко, О. Матвійчук, В. Ткачук та інші сходяться на тому, що вона має виражатися через стилістичні ефекти. Вчені їх класифікують по-різному. Всі вони виділяють: парцеляцію, сегментацію та лексичні повтори.

Розглянуто поняття методи та методологію. У лінгвістиці виділяють парадигму та методологію. Ці поняття не є тотожними. Оскільки методологія пов'язана із пізнанням та прийомами дослідження, а парадигма – із основами та системою уявлень, що є у науці.

Варто розмежувати методологію та лінгвометодологію. Перше поняття є ширше, а інше – вужче, оскільки стосується тільки мови. Лінгвометодологія вивчає взаємозв'язок мови та всіх сфер суспільства, а також розкриває способи характеристики мовних явищ. Виокремлюють чимало завдань лінгвометодології, зокрема виділення її предмету та об'єкту досліджень, визначення епістем та проблем, що існують у мові тощо. Поняття «епістем» у мовознавстві ще досі мало вивчене. Стосовно наукової парадигми, то вчені виділи чотири:

1) Порівняльно-історична. Вчені порівнюють мови та знаходять спільні та відмінні риси. Це допомагає класифікувати мови й зрозуміти їх розвиток.

2) Структуралістська. Ця парадигма розкриває методи вивчення мови, вивчає мову як особливе явища тощо. На основі неї здійснюється структурний поділ мови.

3) Функціональна – дослідження мови, яка є одночасно знаряддям, інструментом, засобом тощо розуміння дійсності.

4) Конгнітивна. Ця парадигма також пов'язана із дійсністю. Однак мова розуміється як засіб, що допомагає зберігати, обробляти та використовувати знання.

У мовознавстві є чимало методів дослідження. Вони поділяються загальні та мовознавчі. Останню вчені класифікують по-різному. Це спричинено тим, що вчені в саме поняття вкладають різні значення і принципи їх виділення. Однак можна виокремити спільні мовознавчі методи, а саме:

- 1) описовий (М. Кочерган, В. Кодухов, Б. Головін);
- 2) порівняльно-історичний, який був виділений усіма, крім В. Кодухова;
- 3) зіставний (Б. Головін та М. Кочерган).

Описано методологію нашого дослідження.

Перший етап – спостереження над мовним матеріалом газет. На цьому етапі було прочитано статті з онлайн-газет «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета», «День» у період з 01.01.2019 по 30.06.2020.

Другий етап – аналіз. З прочитаних статей у вищевказаний період було виділено речення для подальшої роботи. Для цього було використано наступні лінгвістичні методи: описовий, зіставно-порівняльний. Із речень виділили терміни культурно-мистецької сфери, які згрупували на основі класифікації Т. Шмильової. Ми її розширили в окремих підгрупах, зокрема: архітектура, живопис, література, музика, кіно. Всю типологію коротко описали. У закарпатських газетах виділяли діалектизми. Їх ми згрупували на основі їх тлумачень. Для цього було використано Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району, Словник української мови в 11 томах та власні знання. Всі діалектизми були подані у вигляді словникової статті. Оскільки подано їх лексичне значення, а також приклад статті із онлайн-газет: «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета». Наступним кроком стало виділення експресивності у медіатекстах газет. Спочатку це було зроблено на словотворчому рівні, зокрема виділили суфікси, префікси та композити. Після цього на синтаксичному рівні: парцеляція, сегментація, вставні конструкції тощо.

Третій етап – синтезування матеріалу нашого дослідження. Воно полягає в узагальненні набутих знань із досліджуваної теми. На цьому етапі ми об'єднуємо всі матеріали в одне ціле та встановлюємо послідовність у роботі.

Досліджено терміни культурно-мистецької сфери на прикладі газет «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета», «День». Нами було використано типологію видів мистецтв Т. Шмильової. Вона виділила наступні групи і ми її розширили:

I. Просторові:

1. Декоративно-прикладне мистецтво.
2. Дизайн.
3. Архітектура – це терміни на позначення споруд, частин будівель, технік та стилів.
4. Скульптура.
5. Живопис. Цю підгрупу поділили на загальні та конкретні терміни. Перша – це ті, які використовують у різних напрямках живопису. До другої віднесено: різновиди живопису, техніки та стилі живопису.

6. Графіка.

7. Художня фотографія.

II. Часові:

1. Література. Підгрупу поділено на загальні та конкретні терміни. До першої ми віднесли поняття, що характеризують літературу загалом. У другу виділили наступні: жанри та роди літератури, стилі та напрями.

2. Музика. У ній ми виокремили загальні та конкретні терміни. Перша становить ті поняття, які описують музику в загальному. До другої було віднесено: конкретні або невідомі автори, жанри, стилі, голоси виконавців.

III. Просторово-часові:

1. Хореографія.
2. Театр.
3. Кіно. Цю підгрупу було поділено на фільми, мюзикли та мультфільми.
4. Телебачення.
5. Естрада.
6. Цирк.

Кожен із цих груп коротко охарактеризовано.

Виокремлено діалектизми у досліджуваних газетах «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета», «День». Всього знайдено 17 діалектизмів. Вони були згруповані наступним чином:

1. Назви на позначення людини.
2. Назви на позначення професії або діяльності.
3. Назви на позначення страв або продуктів харчування.
4. Назви на позначення тварин.
5. Назви на позначення прикметників.
6. Назви на позначення предметів.

Усі діалектизми описані. Встановлено їх значення за допомогою словників та власних знань. До кожного подано приклади статей із газет.

Виділено словотворчі та синтаксичні експресиви у газетах «Новини Закарпаття», «РІО. Закарпатська Народна Гезета», «День». На словотворчому рівні найбільше знайдено суфіксів, за допомогою яких утворюється експресивність, а найменше – емоційно-експресивних композитів. На синтаксичному рівні експресивність представлено вставними конструкціями різного типу.

Отже, медіатексти багаті різноманітною лексикою. Вони представлені за допомогою різних засобів. Їх дослідження відіграє вагомую роль у вивченні не тільки мови в загальному її розумінні, а й у мові преси, яка постійно розвивається.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акимова Г. Новое в синтаксисе современного русского языка. – М.: Высшая шк., 1990. – 168 с.
2. Алефиренко Н. Современные проблемы науки о языке. – М., 2005. – 416 с.
3. Алексеева К. Епістема // Велика українська енциклопедія. – Режим доступу: <https://vue.gov.ua/Епістема>
4. Ахманова О. Словарь лингвистических терминов. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 608 с.
5. Баранник Д. Українська мова на межі століть // Мовознавство. – 2001. – № 3. – С. 40-47.
6. Булаховський Л. Вибрані праці: у 5-ти томах. – Т.1 – К.: Наукова думка, 1975. – 495 с.
7. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. – Київ; Ірпінь: Перун, 2005. – 1728 с.
8. Виноградов В. Итоги обсуждения вопросов стилистики // Вопросы языкознания. – 1955. – №1. – С. 60-87.
9. Виноградов В. Проблемы русской стилистики – М., 1981. – 320 с.
10. Вихованець І. Таїна слова. – К.: Рад. шк., 1990. – 284 с.
11. Вовк А. Експресивний синтаксис: з історії вивчення // Український смисл. – 2016. – № 2016. – С. 254-264. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Usmysl_2016_2016_29
12. Гальперин И. Текст как объект лингвистического исследования. – М.: Наука, 1981. – 139 с.
13. Ганич Д. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа, 1985. – 360 с.
14. Глазкова М. Экспрессивный синтаксис в современной публицистике (на материале русскоязычных и англоязычных аналитических общественно-политических статей). Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – Ростов-на-Дону, 2010. – 22 с.
15. Головин Б. Введение в языкознание. – М., 1983. – 232 с.
16. Григор'єв В. Поэтика слова. – М.: Наука, 1979. – 344 с.
17. Грищина В. Оцінна функція компонентів інфраструктури речення в публікації // Збірник наукових праць Херсонського ДПУ. Філологічні науки, 1998. – Вип.І – 374 с.
18. Гуйванюк Н. Лексичні й синтаксичні експресеми як засіб суб'єктивізації висловлення (на матеріалі творів буковинських письменників) // Науковий часопис

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 10: Проблеми граматики і лексикології української мови. – 2011. – Вип.7 – С. 90-96. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_10_2011_7_22

19. Гуйванюк Н. Експресивний синтаксис. // Слово – Речення – Текст. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2009. – С. 409-478.
20. Д'яков А. Кияк Т. Основи термінотворення. Семантичні та соціолінгвістичні аспекти. – К.: Видавничий дім «KM Academia», 2000. – 218 с.
21. Даниленко В. Лингвистическая нормативность терминов // Критерии нормативности в литературном языке и терминологии: Тезисы докладов и сообщений регионального теоретико-методологического семинара. – Рига: ИЛЛ, 1987. – С. 17-18.
22. Добросклонская Т. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ: современная английская медиаречь. – М.: Наука, 2008. – 264 с.
23. Дружин Г. Сучасні лексичні запозичення: прагматика, семантика, соціолінгвістика. Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук. – Дніпропетровськ, 2006. – 19 с.
24. Ермоленко С. Стилистический компонент в семантике синтаксических единиц. Диссертация доктора филологических наук. – К., 1989. – 400 с.
25. Ермоленко С. Нариси з української словесності (стилістика та культура мови). – К.: Довіра, 1999. – 431 с.
26. Ермоленко С. Сучасні проблеми дослідження літературної мови // Актуальні проблеми української лінгвістики теорія і практика. – К. : ВЦ «Київ. ун-т», 2001. – Вип. IV – С. 3-12.
27. Ермоленко С. Бибики С. Українська мова. Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
28. Івкова Н. Фігури експресивного синтаксису в сучасній публіцистичній літературі. Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – Х., 2007. – 20 с. – Режим доступу: <http://referatu.net.ua/referats/7569/170751/?page=0>
29. Казак М. Специфика современного медиатекста // Современный дискурс-анализ. – 2012. – В.6 – С. 30-41.
30. Касавин И. Деятельность: теории, методология, проблемы. – М., 1990. – 369 с.
31. Касевич В. Окогнитивной лингвистике // Общее языкознание и теория грамматики. – СПб., 1998. – с. 20
32. Кияк Т. Проблема лінгвістичного упорядкування термінології. // Українська термінологія і сучасність: збірник наукових праць. – К.: КНЕУ, 2005. – Вип. VI – С. 13-17.
33. Кодухов В. Общее языкознание. – М., 1974. – 303 с.

34. Колесник Г. Мова газети НТР // Науково-технічний прогрес і мова. – К.: Наукова думка, 1978. – С. 91-108.
35. Колшанский Г. О смысловой структуре текста. // Лингвистика текста: материалы науч. конф. – М.: Моск. гос. пед. ин-т иностр. языков, 1974. – С. 140-145.
36. Конопленко Н. Текстотвірний потенціал парцельованих конструкцій. Автореферат дисертації кандидата філологічних наук. – Запоріжжя, 2007. – 20 с.
37. Коробчинська Л. Розмовна і просторічна лексика української мови та її ремаркування в словниках // Лексикографічний бюлетень. – К.: Вид-во АН УРСР, 1963. – Вип. IX – С. 41-54.
38. Коць Т. Літературна норма у функціонально-стильовій і структурній парадигмі. – К.: Логос, 2010. – 303 с.
39. Коць Т. Функціональний аспект лексичної норми в засобах масової інформації (на матеріалі газет 90-х років ХХ ст.). Дисертація кандидата філологічних наук. – К., 1997. – 194 с.
40. Кочан І. Кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові // Вісник: Проблеми української термінології. – Львів : Національний університет «Львівська політехніка», 2004. – № 503. – С. 34-37.
41. Кочерган М. Загальне мовознавство: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 368 с.
42. Кубрякова Е. Эволюция лингвистических идей во второй половине ХХ века (опыт парадигмального анализа) // Язык и наука конца ХХ века. – М., 1995. – С. 144-238.
43. Ладияк Н. Естетична функція синтаксису прози Івана Багряного. Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – К., 2007. – 20 с.
44. Лещак О. Очерки по функциональному прагматизму: Методология – онтология – эпистемология. – Тернополь-Кельце, 2002. – 40 с.
45. Мазурик Д. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-і роки ХХ ст.): Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – Львів, 2002. – 19 с.
46. Матвійчук О. Експресивний синтаксис. – Режим доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/5802/1/221-223.pdf>
47. Мацько Л. Сидоренко О. Стилїстика української мови: Підручник. – Режим доступу: <http://litmisto.org.ua/?p=7208>
48. Мацько Л. Українська мова в кінці ХХ ст. (Зміни в лексиці) // Дивослово. – 2000. – № 4. – С. 15-20.

49. Мацюк З. Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування: навч. посіб. – К.: Каравела, 2006. – 352 с.
50. Мельник Г. Медиатекст как объект лингвистических исследований. – Режим доступу: <http://cyberleninka.ru/article/n/mediatekst-kak-obekt-lingvisticheskikh-issledovaniy>
51. Мельничук О. Методологія у мові. Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um45.htm>
52. Мова сучасної масово-політичної інформації: монографія / гол. ред. І. Білодід. – К.: Наукова думка, 1979. – 251 с.
53. Мойсієнко А. Мова як світ світів. Поетика текстових структур. – Умань: УДПУ, 2008. – 280 с.
54. Мурзин Л. Язык, текст и культура. Человек-текст-культура. – Екатеринбург, 1994. – С. 160-169.
55. Навальна М. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст.: Монографія. – К., Інститут української мови, 2011. – 328 с.
56. Озерова Н. Взаимодействие функциональных стилей в русском и украинском языках // Русский язык и литература в учебных заведениях. – 2000. – №1. – С. 10-14.
57. Ору С. История. Эпистемология. Язык. – М., 2000. – 408 с.
58. Особливості мови і стилю засобів масової інформації: навчальний посібник для студентів факультетів журналістики університетів / А. Коваль, Г. Солганик, О. Пінчук. – К.: Вища школа; Вид-во при Львівському ун-ті, 1983. – 151 с.
59. Попова Н. Структурно-семантичні особливості новітніх лексичних запозичень з англійської в українську мову (90-і рр. ХХ ст. – початок ХХІ ст.): Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – Запоріжжя, 2005. – 19 с.
60. Рогозина И. Медиа-картина мира: когнитивно-семиотический аспект. Автореферат диссертация соискание ученой степени доктора педагогических наук. – Барнаул, 2003. – 430 с.
61. Сабадош І. Словник закарпатської говірки села Сокирниця Хустського району. – Ужгород: Ліра, 2008. – 478 с.
62. Селіванова О. Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2010. – 844 с.
63. Селіванова О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.
64. Симоненко Л. Українська наукова термінологія: стан і перспективи розвитку // Українська термінологія і сучасність: зб. наук. праць. – К.: КНЕУ, 2001. – Вип. IV – С. 3-8.

65. Симоненко Л. Українська термінологія кінця ХХ століття (теорія та практика) // Матеріали 2-ої Всеукраїнської наукової конференції «Українська термінологія і сучасність». – К.: КНЕУ, 1997. – С. 10-14.
66. Словник української мови: в 11 т. – Т.1: А-В / ред. тому: П. Горещкий та ін. – К.: Наукова думка, 1970. – 799 с.
67. Словник української мови: в 11 томах. – Т.10: Т-Ф / ред. тому: А. Бурячок, Г. Гнатюк. – К.: Наукова думка, 1979. – 658 с.
68. Словник української мови: в 11 томах. – Т.2: Г-Ж / ред. тому: П. Доценко, Л. Юрчук. – К.: Наукова думка, 1971. – 550 с.
69. Словник української мови: в 11 томах. – Т.4: І-М / ред. тому: А. Бурячок, П. Доценко. К.: Наукова думка, 1973. – 840 с.
70. Словник української мови: в 11 томах. – Т.7: Поїхати-Приробляти / редкол.: І. К. Білодід. – К.: Наук. думка, 1976. – 723 с.
71. Стецула І. Політичний дискурс засобів масової інформації : трансформація паралінгвістичних параметрів функціонування (на матеріалі української преси): Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук.– Львів, 1995. – 21 с.
72. Стилїстика сучасної української мови / за ред. О. Пономарева. – К.: «Либідь», 1993. – 248 с.
73. Стишов О. Нові лексичні запозичення в мові засобів масової інформації // Культура слова. – Вип. 51. – К. – 1998. – С. 53-60.
74. Стишов О. Українська лексика кінця ХХ століття (на матеріалі мови засобів масової інформації): Монографія. – К. : Вид. центр КНЛУ, 2003. – 388 с.
75. Стишов О. Тематичні групи термінів-неологізмів в сучасному українськомовному медіадискурсі // Наукова термінологія нового століття: теоретичні і практичні виміри: зб. наук. пр.– Рівне, 2016.– С. 102-106.
76. Сучасна українська літературна мова. Стилїстика / за ред. І Білодіда. – К., 1973. – 245 с.
77. Сучасна українська літературна мова: Підручник / за ред. А. Грищенко. – К.: Вища шк., 2002. – 439 с.
78. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні АН УРСР; за заг. ред. І. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 438 с.
79. Ткачук В. Категорія суб'єктивної модальності. – Тернопіль: Підручники й посібники, 2003. – 240 с.

80. Тураева З. Лингвистика текста и категория модальности // Вопросы языкознания. – 1994. – № 3. – С. 105-115.
81. Туровська Л. Термінологічна лексика на сторінках періодичних видань // Українська мова. – 2007. – № 2. – С. 33-39.
82. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: В. Русанівський, О. Тараненко, М. Заблюк та ін. – К.: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2004. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um104.htm>
83. Федорець С. Англійські запозичення в мові сучасної української реклами. Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – Х., 2005. – 20 с.
84. Фуко М.. Археологія знання / Пер. з фр. В. Шовкун. – К.: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. – 326 с.
85. Хомяков В. Введение в изучение слэнга – основного компонента английского просторечия. – Вологда, 1971. – 176 с.
86. Чабаненко В. Основи мовної експресії. – К., 1984. – 166 с.
87. Чабаненко В. Стилїстика експресивних засобів українська мови: Монографія. – Запоріжжя: ЗДУ, 2002. – 351 с.
88. Чередниченко І. Нариси з загальної стилїстики сучасної української мови. – К., 1962. – 495 с.
89. Чичерина Н. Типология медиатекстов как основа формирования медиаграмотности. – Известия Российского государственного педагогического университета им. А. И. Герцена. – 2007.– № 9(47). – С. 159-166.
90. Шевченко Л. Медіалінгвістика : словник термінів і понять. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 380 с.
91. Шевченко Т. Парцеляція в українському поетичному мовленні другої половини ХХ ст.: Автореферат дисертації на здобуття кандидата філологічних наук. – Дніпропетровськ, 2007. – 20 с.
92. Шмелев Д. Русский язык в его функциональных разновидностях. – М., 1971. – 168 с.
93. Шмельова Т. Специфіка класифікації мистецтв у сучасній науці // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 3. – С. 167-170.
94. Штерн І. Вибрані топіки та лексикон сучасної лінгвістики: Енциклопедичний словник. – К., 1998. – 336 с.
95. Bell A. Approaches to Media Discourse. London Blackwell, 1996.